

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko

Programový dokument

Skrátené vydanie

#husk2127

Verzia:	V1-00
Dátum schválenia:	2022.11.04
Dátum účinnosti:	2022.11.04

Interreg
Maďarsko – Slovensko

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Vydáva:

KÜLGAZDASÁGI ÉS
KÜLÜGYMINISZTERIUM

Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu, Maďarsko
ako Riadiací orgán Programu

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
ako Národný orgán Programu

Interreg
Hungary – Slovakia

Spoločný Technický Sekretariát
Széchenyi Programiroda Nonprofit Kft.
1053 Budapest
Szép utca 2. | 4. emelet
Hungary

© 2022

Obsah

1. Stratégia spoločného programu	4
1.1. Spoločné výzvy	4
1.2. Zdôvodnenie výberu cieľov politiky a špecifických cieľov	18
2. Prioritné osi	24
Prioritná os 1: Zelené spolupráce	24
Prioritná os 2: Sociálne spolupráce	31
Prioritná os 3: Inštitucionálne spolupráce	38
3. Finančný plán	42
4. Fond malých projektov	43
5. Implementačné ustanovenia	45
5.1. Zodpovedné orgány	45
5.2. Spoločný technický sekretariát	45
5.3. Rozdelenie zodpovedností.....	46
6. Programové územie	47
7. Dodatok	48
7.1. Operácia strategického významu.....	48
7.2. Mapa podpory	49

1. Stratégia spoločného programu

1.1. Spoločné výzvy

1.1.1. Environmentálne výzvy

Spoločný pohraničný úsek medzi Maďarskom a Slovenskou republikou je druhý najdlhší v Európskej únii. Programový región pokrýva plochu o veľkosti 61 496 km² s 8,85 milióna obyvateľov. Cieľová oblasť programového regiónu je dostatočne veľká na to, aby mala pozoruhodnú heterogenitu a rozdiely. Pohraničný región zahŕňa až 13 odlišných územných jednotiek pozdĺž vnútornej hranice v dĺžke viac ako 650 km. Programový región na slovenskej strane zahŕňa 5 regiónov takzvané „kraje“, v ktorých žije spolu 3,34 milióna obyvateľov. Ide o nasledujúce regióny:

- SK010 – Bratislavský kraj;
- SK021 – Trnavský kraj;
- SK023 – Nitriansky kraj;
- SK032 – Banskobystrický kraj;
- SK042 – Košický kraj.

Programový región na maďarskej strane zahŕňa 8 regiónov (tzv. „župy“ a hlavné mesto Budapešť) v ktorých žije spolu 5,45 milióna obyvateľov. Ide o nasledujúce regióny:

- HU110 – Budapešť¹;
- HU120 – Peštianska župa;
- HU212 – Komárňansko-ostrihomská župa;
- HU221 – Rábsko-mošonsko-šopronská župa;
- HU311 – Boršodsko-abovsko-zemplínska župa;
- HU312 – Hevešská župa;
- HU313 – Novohradská župa;
- HU323 – Sabolčsko-satmársko-berežská župa.

Veľká časť pohraničného územia patrí do panónskeho biogeografického a ekologického regiónu. V dôsledku zmien klímy možno aj v tomto regióne pozorovať nárast teplotných extrémov, pokles letných zrážok, zvýšenie teploty vody, zvýšenie rizika lesných požiarov a zníženie hospodárskej hodnoty lesov, čo len pridáva na dôležitosti tých iniciatív, ktoré sú zamerané na podporu zelenej infraštruktúry a na ochranu prírodných zdrojov. Jedným z definičných prvkov pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá nesleduje výlučne administratívne hranice dotknutých regiónov, keďže hranice medzi dotknutými krajinami sú definované najmä prírodnými črtami. Programová oblasť zahŕňa 5 prírodných geografických makro regiónov panónsko-karpatského regiónu, z ktorých sa cez štátnu hranicu Slovenskej republiky a Maďarska tiahnu Malá dunajská kotlina, Veľká dunajská kotlina a Severozápadné Karpaty. Protipovodňová ochrana je jednou z najdôležitejších oblastí cezhraničnej spolupráce, keďže sa očakáva, že veľká časť obyvateľstva bude ovplyvnená riečnymi povodňami v ešte výraznejšej miere, ako je tomu v súčasnosti. Celá programová oblasť spadá do povodia Dunaja. V záujme, aby sa predišlo obetiam na ľudských životoch a vážnym škodám na majetku v oblastiach vysoko alebo extrémne ohrozených povodňami, bude potrebné tak v centrálnych pohraničných oblastiach (ide

¹ Územné celky nemajú priame fyzické spojenie so štátnou hranicou. Ich záujmy sú založené na územnej blízkosti a pocitovaných efektoch hranice.

najmä o oblasť dolných úsekov rieky Dunaj), ako aj vo všetkých hraničných spádových oblastiach (ide najmä o oblasti pri riekach Nitra, Hron, Ondava, Latorica, Rába, Zagyva, Bodrog, Tisa, alebo horné úseky Dunaja) rozvíjať spoločnú aktivitu všetkých dotknutých štátov na zjednotenie postupov za účelom efektívneho zvládania prípadných katastrof.

Významným problémom mnohých štátov je okrem kontroly kvantity vody vo vodných tokoch aj kontrola kvality vody vodných tokov. Pri riekach, ktoré pretekajú územiami viacerých štátov, je potrebné riešiť problematiku ich znečisťovania na úrovni všetkých dotknutých štátov, územiami ktorých dané rieky pretekajú.. Dobrý stav cezhraničných riek (akými sú napríklad Dunaj, Ipeľ, Slaná, Hornád, Bodrog, Tisa a iné) závisí od nastavenia takých opatrení, ktorých cieľom bude pravidelné monitorovanie a ochrana kvality vody.“

Osobitný význam v rámci potenciálneho spoločného postupu štátov v rámci cezhraničnej spolupráce má aj ochrana zdrojov pitnej vody a ich okolia, keďže majú nezriedka priame napojenie na povrchové vodné plochy.. Medzi nezanedbateľné zdroje pitnej vody patria podzemné vodné toky nachádzajúce sa predovšetkým v oblastiach Malej dunajskej kotliny (Kisalföld), Aggtelekského krasu a Slovenského krasu. Nakoľko platí, že najmä krasová voda je dôležitá z hľadiska dlhodobého zásobovania obyvateľstva pitnou vodou, a najmä táto voda je obzvlášť citlivá na znečistenie, jej spoločná ochrana je o to dôležitejšia. Koordinovaná ochrana kvality vôd je preto nevyhnutná pre zachovanie čistoty vodných zdrojov s cezhraničným významom.

Cezhraničná spolupráca sa dotýka všetkých oblastí vodného hospodárstva, (ochrana, predpisy, rozvoj, spoločné projekty EÚ, údržba zariadení, zber a výmena hydrografických údajov, prognózy, spoločné revízie atď.) okrem iného vďaka práci Maďarsko-slovenského výboru pre hraničné vody, jeho podvýborom (napr. na Dunaji, Tise, Ipeľ) a pracovným skupinám (napr. kvalita vody), ako aj Spoločnému maďarsko-slovenskému výboru pre spoluprácu v oblasti životného prostredia a prírody. K prekážkam environmentálnej spolupráce v oblasti environmentálnych problémov súvisiacich s vodou, na odstránení ktorých je ešte potrebné zapracovať, patria najmä rozdiely v existujúcich štruktúrach systémov zvládania katastrof a núdzových situácií.

Pre efektívnu cezhraničnú spoluprácu je kľúčové zamerať sa na projekty strategického charakteru, ktoré prispievajú k zvýšeniu kvality vôd a zníženiu environmentálnych rizík. Porovnaním výsledkov uskutočnených bilaterálnych projektov možno konštatovať, že ich výstupy boli zamerané predovšetkým na vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti, návrhov a plánov výstavby. Kvôli nedostatočnej inštitucionálnej kapacite tak mnohé riešenia ostávajú iba vo forme projektových plánov.

Zatiaľ čo v EÚ sa podiel obnoviteľných zdrojov energie postupne zvyšuje, Slovenskej republike (ďalej len „SR“ alebo „Slovensko“) a Maďarsku sa stále nedarí prejsť na nízkouhlíkový energetický systém. Napriek tomu, že Slovensko a Maďarsko produkujú menej komunálneho odpadu ako je priemer EÚ, podiel recyklácie odpadu v týchto dvoch krajinách je v porovnaní s priemerom EÚ stále nízky.

V programovej oblasti sa nachádza aj desať národných parkov, v rámci územia ktorých tvoria významnú plochu cezhraničné biotopy, chránené ekologické koridory. Jaskyne Aggteleku a Slovenského krasu sú od roku 1995 zaradené medzi spoločné lokality svetového dedičstva oboch krajín. Okrem zón ochrany krajiny, oblastí Natura 2000 a Ramsari, sa v pohraničnom regióne nachádza množstvo menších chránených lokalít, čo len zdôrazňuje význam spoločných opatrení vo vzťahu k inváznym nepôvodným druhom, ako aj ohrozeným živočíšnym populáciám.

Funkčné siete sídel

Pohraničná oblasť je bohatá na existujúce a vznikajúce väzby cezhraničnej spolupráce medzi obcami. Medzi Slovenskom a Maďarskom existuje mnoho (potenciálnych) funkčných sídelných prepojení, ktoré sú formálne oddelené štátnou hranicou. V mnohých prípadoch sa rozsiahle časti mestského zázemia nachádzajú

na opačnej strane hranice, než samotné mesto. V cezhraničných aglomeráciách a metropolitných zázemiach (Bratislava, Budapešti, Košíc), partnerských mestách (Komárom-Komárno, Esztergom-Štúrovo) a ďalších mestských štruktúrach postupom času vznikli výzvy, ktoré si žiadajú posilnenie vzťahov medzi mestami.. Nie je vylúčené, že aj menšie a stredne veľké mestá od Bratislavy a Mosonmagyaróváru cez Šahy a Balassagyarmat až po Sátoraljaújhely a Kráľovský Chlmec by takýmto spôsobom mohli rozšíriť svoju zónu vplyvu a sieťové prepojenia na druhú stranu hranice. Spoločné a doplnkové mestské funkcie prítomné pozdĺž hranice poskytujú príležitosť pre cezhraničnú organizáciu rôznych verejných služieb.

Oblasti potencionálnej spolupráce medzi vyššie uvedenými mestskými funkčnými centrami, okrem rozvoja spoločných služieb, medzi ktoré možno zaradiť verejné služby, poprípade služby v oblasti zdravotnej starostlivosti a vzdelávania, možno rozšíriť aj o doplnkové služby, medzi ktoré možno zaradiť služby z oblasti integrovaného cezhraničného plánovania, dopravy (ako napríklad výstavba cezhraničnej infraštruktúry, zlepšenie služieb verejnej dopravy a iné environmentálne vhodné a prospešné riešenia), dvojazyčnosť (služieb), funkcie nárazníkovej zóny (rekreačné a športové zariadenia, miestne produkty a špeciálne služby).

V praxi sa však často možno stretnúť s tým, že aj keď sú prítomné spoločné a doplnkové funkcie, v praxi stále chýba funkčná mestská integrácia v rámci programovej oblasti. Nízka úroveň inštitucionalizácie bráni efektívnej spolupráci pri funkčnom rozvoji a koordinácii verejných služieb v cezhraničnom kontexte. Iniciatívy na posilnenie súdržnosti v mestskej sieti sú skôr zriedkavé (napr. Európske zoskupenie územnej spolupráce (ďalej len „EZÚS“) Pons Danubii, EZÚS Ister-Granum, twinningové dohody). Cezhraničné funkčné oblasti maďarsko-slovenského pohraničia sú nasledovné:

Cezhraničná metropolitná aglomerácia Bratislavy

Toto najzápadnejšie pohraničné pásmo je výrazne ovplyvnené suburbanizáciou hlavného mesta SR. Metropolita Slovenska je urbanistickým centrom celej oblasti, ktorá sa rozvíja a zaberá čoraz rozsiahlejšie územie, čím postupne prekračuje hranice mesta aj štátu. Od začiatku 21. storočia sa spádová oblasť Bratislavy natiahla smerom k Mosonmagyaróváru a Győru, v dôsledku čoho sa niekoľko menších maďarských obcí začlenilo do predmestia hlavného mesta Slovenska.

Spoločná podunajská pohraničná oblasť

Smerom od západu je prvou spoločnou funkčnou zónou podunajská oblasť patriaca do krajiny Malej dunajskej nížiny/Kisalföld. Pre tento región je charakteristická podunajská rovina sprevádzaná malými kopcami. V tomto regióne sa zároveň nachádza najväčší vnútrozemský ostrovný komplex Európy, ktorý tvoria Szigetköz a Žitný ostrov, ktoré zahŕňajú najvýznamnejšiu zásobáreň podzemných vôd v strednej Európe. Z uvedeného dôvodu majú veľké časti tohto pohraničného územia štatút chránenej oblasti. Prvú úroveň funkčnej spolupráce určujú krajinné charakteristiky, akými sú napríklad: rovinatý terén, pásma ochrany prírody, potreba ochrany vodných rezerv, logistika a potenciál rozvoja zeleného cestovného ruchu.

Funkčne nedostatočná kopcovitá oblasť na východe

Druhý najväčší hraničný úsek zahŕňa údolie rieky Ipoly/Ipeľ a pahorkatinu Nógrád/Novohrad a Gömör/Gemer. Toto územie predstavujúce takmer polovicu celkovej slovensko-maďarskej hranice je charakteristické veľkými vidieckymi subregiónmi s malými mestskými centrami vyznačujúcimi sa veľmi nízkou hustotou mestských funkcií. Zatiaľ čo prírodná krajina definuje spoločné regióny identity (ako údolie Ipoly/Ipeľ, región Gömör/Gemer, cezhraničný etnologický región Palócföld/Územie palócov, cezhraničné prírodné regióny geoparku Novohrad-Nógrád a Kras), chýbajú silnejšie mestské póly poskytujúce služby naprieč regiónmi a priťahujúce ľudí a kapitál z druhej strany hranice.

Cezhraničná aglomerácia Košíc

Najvýchodnejší úsek spoločného pohraničia čiastočne patrí do cezhraničnej aglomerácie Košíc. Funkčná oblasť vplyvu druhého najväčšieho slovenského mesta sa v rôznych subregiónoch prejavuje rozdielne. Atraktivita Košíc je najsilnejšia v obciach a mestách nachádzajúcich sa v ich bezprostrednom susedstve. Ide o územie od Moldavy nad Bodvou, cez región Cserehát a údolie Hernádu/Hornádu až po Zemplén/Zemplínske vrchy. Mesto Košice má slabší vplyv na Boršodskú župu (predpokladá sa, že táto situácia sa zmení po otvorení diaľnice M30v úseku medzi Miškolcom a štátnou hranicou SR s Maďarskom a Bodroghöz/Medzibodrožie).

Trojstranná pohraničná oblasť Slovensko-Maďarsko-Ukrajina

Najvýchodnejší úsek spoločného pohraničia sa tiahne od Sátoraljauhely po trojstranný hraničný bod. Na túto oblasť má účinok viacero rôznych vplyvov. Na jednej strane sa otvorili nové hraničné priechody medzi obcami Sátoraljauhely a Slovenské Nové Mesto (2011), Karos a Streda nad Bodrogom (2007), Zemplénagárd a Veľké Trakany (2013), Lácacséke a Pribeník (2011), ktoré uľahčujú cezhraničný tok pozdĺž maďarsko-slovenského hraničného úseku (najvýchodnejšie priechody slúžia najmä pre dopravné potreby Sabolčsko-satmársko-berežskej župy). Na druhej strane v maďarsko-slovenskom pohraničnom úseku chýbajú veľké mestské póly, ktoré by oživilo vzájomné cezhraničné toky. Zároveň však aj menšie mestá, akými sú Sátoraljauhely a Sárospatak, Kráľovský Chlmec a Kiszvárda, ako aj Nyíregyháza majú vplyv na funkčnú integráciu tohto pohraničného úseku.

Dopravné spojenia

Aj keď sa počet hraničných priechodov vrátane trajektov od roku 2011 zvýšil z 29 na 35, čím sa priemerná vzdialenosť medzi priechodmi pre cestujúcich znížila z 22,6 na 18,7 km, stále existujú rozsiahle pohraničné oblasti (najmä pozdĺž Dunaja) s obmedzenou priepustnosťou. Okrem toho existuje len málo priechodov s limitom pre náklad vyšším ako 3,5 t, čo núti nákladnú dopravu k obchádzkam, čo oslabuje hospodársku súdržnosť.

Napriek tomu, že niektoré cestné úseky (M15-D2, M30-R4), mosty (Komárom-Komárno, Órhalom-Vrbovka, Drégelypalánk-Ipeľské Predmostie, Ipolydamásd-Chľaba; ako aj cyklomost medzi Dunakiliti a Dobrohošťou) a nové trajektové spojenie medzi Neszmély a Radvaňou nad Dunajom sú vo výstavbe, závažné úzke miesta a chýbajúce spojenia stále oslabujú územnú súdržnosť pohraničia. Tieto zúžené miesta sú identifikovateľné napr. na úrovni celoštátnych a miestnych komunikácií pripojených k novým hraničným priechodom.

1.1.2. Hospodárske výzvy

Všeobecná hospodárska výkonnosť

Pohraničná oblasť sa vyznačuje výraznými regionálnymi rozdielmi. Pretrváva rozdelenie pohraničnej oblasti na východnú časť a západnú časť v tom zmysle, že ekonomicky najrozvinutejšiu časť tvoria jej západné regióny Trnavský kraj a Rábsko-mošonsko-šopronská župa spoločne s vynikajúcou výkonnosťou metropolitných oblastí. Tieto regióny, ktoré sa vyznačujú výhodnou polohou pre západoeurópske trhy s vynikajúcou dostupnosťou a rozvinutou obchodnou infraštruktúrou, dobre fungujúcou výrobou, ako aj vynikajúcimi odvetvami založenými na znalostiach a technológiách, čím prekonávajú zvyšok programovej oblasti. Okrem toho, s výnimkou Košického kraja, sa všetky regióny s relatívne dobrou výkonnosťou nachádzajú západne od Budapešti. Na druhej strane, pohraničné hospodárstvo zahŕňa zaostávajúce regióny, ktoré majú problém efektívne dobiehať rozdiely. Medzi najrozsiahlejšie oblasti s nízkou hospodárskou výkonnosťou patria mnohé okresy Novohradskej župy, Sabolčsko-satmársko-berežskej župy, Boršodsko-abovsko-zemplínskej župy a Banskobystrického kraja, avšak niektoré najmenej rozvinuté mikroregióny niekedy situované hneď vedľa motorov ekonomiky (ako mestá Košice, Eger či Hatvan) nájdeme aj v Hevešskej župe a Košickom kraji. Tieto oblasti často trpia periférnou polohou, slabým podnikateľským sektorom a podnikateľskými väzbami na širší región, monofunkčnou hospodárskou štruktúrou a nedostatočnou podnikateľskou infraštruktúrou. Pre niektoré oblasti je typický utlmený ťažký priemysel, pričom najväčší takýto cezhraničný pás sa tiahne od Salgótarjánu a Lučenca na západ od Košíc.

S prihliadnutím na európske ekonomické procesy možno konštatovať, že slovensko-maďarský pohraničný región bol súčasťou dobre fungujúcej ekonomiky EÚ s nadpriemernou mierou rastu a potenciálom. Na európskej úrovni majú najzápadnejšie dynamické regióny spolu s hlavnými mestami výrazne priaznivejšiu pozíciu, čo je čiastočne zapríčinené ich blízkosťou k najrozvinutejším európskym ekonomickým centrom a osám, v porovnaní s východnými regiónmi, ktoré susedia so slabo výkonnými, často nedostatočne rozvinutými perifériami.

Hospodárska štruktúra

Hospodárska štruktúra má rôzne prvky spoločných a doplnkových vlastností ako základ pre cezhraničné hospodárske vzťahy. Z hľadiska počtu podnikov, okrem 9 jednotiek LAU₁, v takých odvetviach, akými sú poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, pôsobí najväčší počet firiem v každom maďarskom okrese vo východnej časti maďarskej programovej oblasti. Avšak poľnohospodárstvo je najdominantnejšou činnosťou iba v dvoch okresoch na slovenskej strane. Okrem Budapešti, Bratislavského kraja a Peštianskej župy, hrá poľnohospodárstvo dôležitejšiu úlohu skôr v pohraničnom hospodárstve v porovnaní s programovou oblasťou ako celkom. Všetky dotknuté regióny okrem vyššie uvedených majú viac poľnohospodársky charakter ako zvyšok krajiny, v ktorej sa nachádzajú. Župy a kraje s najvýraznejším podielom poľnohospodárskej výroby sú Hevešská župa, Nitriansky kraj, Banskobystrický kraj a Sabolčsko-satmársko-berežská župa.

V rámci programovej oblasti existujú značné priestorové rozdiely v súvislosti s hustotou podnikov. Podnikateľský život sa výrazne sústreďuje na regióny hlavných miest: Bratislava a Bratislavský kraj spolu vykazujú o niečo viac ako jednu tretinu všetkých slovenských podnikov pôsobiacich v pohraničnom regióne, zatiaľ čo v Budapešti a Peštianskej župe má sídlo 61,7 % spoločností. Rozsiahle oblasti zápasia so slabou hustotou podnikov. Medzi oblasti s nízkou hustotou podnikov patrí väčšina Košického kraja a Banskobystrického kraja. Okolo hlavných miest, ako aj pozdĺž dlhých úsekov hlavných dopravných osí, akými sú diaľnica M1 a M3 z Maďarska a diaľnica D1 a rýchlostná cesta R1 zo Slovenska, sa vytvorili aglomerácie veľkých a stredných podnikov. Na východ od trasy Budapešť – Banská Bystrica sú spoločnosti s viac ako 250 zamestnancami menej rozšírené a ich obchodné jednotky sú príliš sústredené na niekoľko lokalít.

Obchodné vzťahy vo veľkej miere závisia od potenciálu zapojiť sa do nadnárodných hodnotových reťazcov. Aglomeračné efekty a dodávateľské siete vytvorené okolo výrobcov pôvodných zariadení v tomto smere zohrávajú významnú úlohu, a to aj vzhľadom na to, že Slovensko a Maďarsko sa stali súčasťou širšej automobilovej výroby a zóny rastu v strednej Európe, vrátane dodávateľov z Bratislavy a Győru cez Ostrihom, Hatvan a Eger až po Košice a Miškolc. Očakáva sa, že dodávateľské siete a hodnotové reťazce sa budú ďalej rozširovať cez hranice vo vzťahu k výrobe aj agropodnikaniu.

Ak vezmeme do úvahy hrubú pridanú hodnotu, zatiaľ čo niektoré regióny, najmä regióny dvoch hlavných miest, majú silný terciárny a kvartérny sektor (t. j. finančné, poisťovacie, vedecké, technické, administratívne a podporné služby) a sú úspešné v reštrukturalizácii hospodárstva, existujú aj regióny so silnou priemyselnou základňou (Trnavský a Nitriansky kraj, Rábsko-mošonsko-šopronská župa, Komárňansko-ostrihomska župa, Hevešská župa, Boršodsko-abovsko-zemplínska župa) a regióny, ktoré čelia výzve ekonomického posunu (napr. Sabolčsko-satmársko-berežská župa, Banskobystrický kraj). Pomalá ekonomická reštrukturalizácia sa môže prejavovať vzhľadom na deindustrializáciu a rast v terciárnom sektore, najmä v trhovovo orientovaných obchodných službách.

Pôvodná podnikateľská generácia starne a nástupníctvo firiem nie je zabezpečené. Okrem toho, podnikateľská aktivita (z hľadiska HDP vytvoreného podnikmi na obyvateľa, ako aj počtu MSP na obyvateľa) nižšia ako priemer EÚ a na východnej a západnej strane analyzovaného územia možno pozorovať značné rozdiely. Je tu nízky záujem stať sa podnikateľom, slabý potenciál rastu, nedostatok kapitálu a nedostatočné finančné prostriedky, slabé manažérske a obchodné zručnosti, nízka miera inovácie a efektivity. Z tohto dôvodu je pre malé a stredné podniky na rozvoj kapacít pre cezhraničnú spoluprácu a rozvoj podnikania potrebné pristúpiť k odborným školeniam vrátane e-learningových aktivít, zdieľanie informácií a znalostí, budovanie exportu, predaja a dôvery.

Z pohľadu podnikateľského sektora, jedným z hlavných problémov, ktorý bráni cezhraničnej spolupráci, je nedostatok kvalitných obchodných informácií, ktoré by podporili vytváranie sietí, obchodné vzťahy vrátane investícií, obchodu, marketingu a výroby. V programovej oblasti nie sú takmer žiadne informácie, nehovoriac o presných zdrojoch údajov, o maďarských a slovenských spoločnostiach, najmä malých a stredných podnikoch.

Celková hodnota zahraničného obchodu medzi oboma krajinami vzrástla od roku 2007 do roku 2017 o 65,2 %. Z pohľadu Maďarska je Slovensko na 5. mieste v rebríčku najväčších exportných trhov a na 4. mieste medzi najväčšími importérmi do Maďarska. Z pohľadu Slovenska je Maďarsko 5. najvýznamnejším odberateľom a 8. najvýznamnejším dodávateľom na trhu zahraničného obchodu. Jedným z hlavných cieľov by malo byť premeniť úspešných domácich dodávateľov na vývozcov, keďže hranica má silnú separačnú úlohu z hľadiska cezhraničných dodávateľských reťazcov.

Hospodárska infraštruktúra

Pohraničný región severne a východne od Budapešti trpí oveľa slabším prepojením s oblasťami hospodárskeho jadra, zlou dostupnosťou u vonkajších periférií a nedostatkom dobre rozvinutej infraštruktúry hraničných priechodov. Vo všeobecnosti platí, že zatiaľ čo integrácia do širšej európskej siete smerom k západnej Európe je vynikajúca, doprava medzi severom a juhom trpí nedostatočnými prepojeniami siete. Najmä v centrálnej časti regiónu chýba silné infraštruktúrne prepojenie najmä z hľadiska cestnej dopravy, napríklad zo Šiah do Tornyosnémeti. Napriek niektorým rýchlostným komunikáciám (napr. R2 alebo hlavná cesta 21) vybudovaných blízko hranice pozdĺž tohto konkrétneho úseku, žiadna z nich nevytvára súvislé fungujúce prepojenie oboch štátov. Aj medzinárodná železničná doprava od Szob–Chľaba po Hidasnémeti–Čaňa je veľmi obmedzená. Vyššie uvedené stále existujúce miesta so zřízenou priepustnosťou a chýbajúce severojužné dopravné prepojenia bránia priepustnosti hraníc a dostupnosti pohraničných regiónov vrátane osobnej aj nákladnej dopravy.

Z vyššie uvedených dôvodov je potrebný koordinovaný a komplexný rozvoj hospodárskej infraštruktúry na podporu synergií prostredníctvom cezhraničných ekonomických väzieb (zóny a osi zahŕňajú najzápadnejšiu časť pohraničného regiónu vymedzenú Bratislavou, Győrom, Komárom, Nitrou a Trnavou; cezhraničná logistická oblasť Ister-Granum okolo Ostrihomu a Štúrova; Hatvan a Lučenec pozdĺž M21 a slovenskej cesty 71; koridor Via Carpatia pozdĺž M30 a R4 medzi Miškolcom a Košicami; prekladiská Čierna nad Tisou a Záhony), ktorý možno dosiahnuť prepojením napríklad priemyselných parkov a logistických zón. Najmä východné pohraničné oblasti zaostávajú v cezhraničnej hospodárskej integrácii. Tie by si vo všeobecnosti vyžadovali rozsiahle rozvojové programy s prvkami špecifickej infraštruktúry (odstránenie úzkych miest a vytvorenie nových prepojení týkajúcich sa hraničných priechodov, ciest, železníc, obchodnej infraštruktúry atď.), aby sa dosiahla vyššia úroveň prepojenia.

Inovačné zručnosti

Pri zohľadnení výdavkov na výskum a vývoj ako podielu regionálneho HDP pretrvávajú veľké územné rozdiely, pričom Budapešť a Bratislavský kraj sú jediné, ktorých údaje sú nad celoštátnym priemerom Maďarska aj Slovenska. Z hľadiska výdavkov vyčnievajú regióny hlavných miest, pričom väčšina krajov má výrazne nižšie hodnoty. Čo sa týka zmeny vo výskume a vývoji medzi rokmi 2010 a 2016, Budapešť a Bratislavský kraj s už aj tak dobrými výsledkami prekonalí zvyšok pohraničného regiónu, čo viedlo k zvýšeniu regionálnych nerovností vo výrobe technológií a znalostnom priemysle. To môže mať za následok, že koncentrácia vedomostí do niekoľkých centier môže brániť úspešnému prenosu vedomostí.

Napriek niektorým praktikám (napr. Územné akčné plány pre zamestnanosť (ďalej len „TAPE“) Via Carpatia a EZÚS Ister-Granum) stále neexistujú dostatočné opatrenia v rámci krátkych dodávateľských reťazcov. Hospodárska, ako aj environmentálna zraniteľnosť vyplývajúca z výziev globalizovaného hospodárstva a zo zmeny klímy si vyžaduje životaschopnejšie a kríze odolné riešenia založené na regionálnom územnom kapitáli.

Výsledkom výskumu, vývoja a inovácií by malo byť dosiahnutie čoraz väčších sociálnych a hospodárskych výhod, čím by sa zvýšila hospodárska konkurencieschopnosť a zlepšil blahobyt. V súčasnosti je možné preukázať nízku odolnosť priemyslu pohraničných regiónov voči vplyvom zmeny klímy. Pomalý prechod na obehové hospodárstvo možno pozorovať v niekoľkých oblastiach. Odpadové hospodárstvo je kľúčovou oblasťou nedostatočnej výkonnosti pohraničných ekonomík. V oboch krajinách podiely recyklovaného odpadu z obalov a komunálneho odpadu výrazne klesajú pod priemer EÚ.

Efektívnosť zdrojov je nedostatočná a výkon v oblasti ekologických inovácií je slabý. Slovensko sa umiestnilo len na 16. mieste, a Maďarsko na 18. mieste v tabuľke ekologických inovácií v rámci EÚ. Nevyužitý potenciál navyše oslabuje súdržnosť vo vzťahu k mnohým tematickým oblastiam spoločného záujmu, ako je agropríemysel (napr. agrotechnológie, biopotraviny), energetický priemysel (napr. energetická efektívnosť, obnoviteľné zdroje energie) a sociálne inovácie.

Pracovná sila

Na trhu práce je potrebné riešiť nedostatok zručnej a kvalifikovanej pracovnej sily. Rastový potenciál vo vývoji náročnom na ľudskú prácu sa využíva vo veľkej miere, preto je potrebné prejsť k rastu náročnejšiemu na technológie a znalosti.

Zásadný význam majú nekoordinovaný trh práce s ponukami vzdelávania, nesúlad kvalifikácií a potrieb pracovnej sily, voľné pracovné miesta. Je teda zjavný kvalitatívny aj kvantitatívny nedostatok pracovnej sily, čo si vyžaduje inovatívne riešenia. Rovnako aj na regionálnych trhoch práce za hranicami je nedostatok harmonizovanej ponuky a dopytu.

Určujúca časť cezhraničnej pracovnej migrácie pozdĺž slovensko-maďarskej hranice sa sústreďuje skôr na určité (mikro)regióny a bodové sídla. Na centrálnom spoločnom hraničnom úseku z Ostrihomu do Košíc je cezhraničná mobilita pracovnej sily relatívne slabá, a to aj napriek potenciálu výraznejšej hospodárskej integrácie a integrácie trhu práce. Cezhraničný rozvoj integrácie trhu práce brzdia zložité mäkké a tvrdé prvky, vrátane vzdelávania a odbornej prípravy, informácií o trhu práce, podpory investícií, dopravnej infraštruktúry a služieb atď.

1.1.3. Sociálne výzvy

Demografické podmienky

Obe krajiny budú čeliť následkom starnutia alebo dokonca zmenšovania populácie. Starnutie populácie sa zdá byť nezvratné počas celého prognózovaného obdobia a obzvlášť intenzívne bude v období rokov 2020 až 2040. Index starnutia, teda pomer počtu starších osôb vo všeobecne ekonomicky neaktívnom veku (vo veku 65 a viac rokov) k počtu mladých ľudí (od 0 do 14 rokov), je pod hodnotou 1 iba v Sabolčsko-satmársko-berežskej župe, Bratislavskom a Košickom kraji. Rozsiahle pohraničné oblasti starnúceho obyvateľstva nájdeme v Nitrianskom kraji, Novohradskej župe, Hevešskej župe, Banskobystrickom kraji a Boršodsko-abovsko-zemplínskej župe (napr. pozdĺž rieky Ipel). Najdlhšie takmer súvislé pásмо starnúceho obyvateľstva sa cez hranicu tiahne od Veľkého Medera po Šalgotarján.

Demografiu programovej oblasti silne charakterizujú žiadne alebo len málo efektívne riešenia na zadržiavanie obyvateľstva v rozsiahlych pohraničných oblastiach: migrácia obyvateľstva v mladom a aktívnom veku do zahraničia a do západných regiónov a regiónov hlavných miest, čo spôsobuje vyludňovanie a vysoký podiel závislého obyvateľstva vrátane výrazne starnúceho obyvateľstva susediacich slovenských a maďarských komunít.

Indikátory zručností (vzdelanie)

Ukazovatele zručností sa javia ako veľmi relevantné faktory pre budúci rozvoj daného regiónu, keďže vyššia vzdelanostná úroveň obyvateľstva zabezpečuje hospodársku aktivitu, ktorá dokáže vytvárať produkty s pridanou hodnotou a tým generovať vyššie zisky. Aj keď to v minulosti bolo atraktívne pre priame zahraničné investície, v súčasnosti sa nízka vzdelanostná úroveň môže javiť ako prekážka vytvárania znalostne náročných pracovných miest s vysokou pridanou hodnotou v regióne.

V súvislosti s regionálnymi rozdielmi v dosiahnutom vzdelaní treba opísať stále silný predel medzi východom a západom: bez ohľadu na štátnu hranicu je na západe oveľa menší podiel občanov so základným alebo žiadnym vzdelaním, zatiaľ čo tých, ktorí majú vysokoškolské vzdelanie, je viac než vo východných župách a krajoch.

Podmienky nezamestnanosti

Miera dlhodobej nezamestnanosti a znevýhodnené okresy vykazujú silnú vzájomnú koreláciu, čo znamená, že pre veľké časti pohraničnej oblasti sociálna súdržnosť výrazne závisí od podmienok na trhu práce. Slabá inkluzivnosť regionálnych trhov práce a prístup ku kvalitnému zamestnaniu sa odráža v pretrvávajúcej dlhodobej nezamestnanosti, najmä východne od línie Budapešť–Nitra. Najmä v rámci východnej časti programovej oblasti existujú veľké rozdiely; v dôsledku nesúladu zručností dlhodobozamestnaní nemajú potrebné znalosti a zručnosti na obsadenie inzerovaných pracovných miest. Vysoká miera nezamestnanosti často pretrváva u ľudí s nízkym dosiahnutým vzdelaním.

Podmienky chudoby

Najviac znevýhodnené okresy sa nachádzajú pozdĺž štátnej hranice v oboch krajinách s vysokým podielom obyvateľstva ohrozeného chudobou alebo sociálnym vylúčením. Obraz sa ďalej komplikuje predelom medzi východom a západom. Najmä na východnej strane je prítomná skupina sociálnych problémov v súvislosti s nepriaznivým stavom ohľadom zdravia a bývania, neuspokojivým blahobytom detí, nedostatkom verejných služieb a prítomnosťou diskriminácie. Ukazovatele chudoby sú do značnej miery tvorené viacerými faktormi, akými sú napríklad obmedzené množstvo priamych zahraničných investícií, nízka úroveň vzdelania, emigrácia mladých a kvalifikovaných, a hlboko zakorenený stav sociálnej a ekonomickej chudoby rómskeho etnika. Problémy rozsiahlych regiónov v ťažkostiach ďalej vytvára nevhodne rozvinutá infraštruktúra vrátane dopravnej siete, slabšie podnikateľské prostredie a nižšia vzdelanostná úroveň niektorých vrstiev obyvateľstva, čo sa prejavuje ako vysoký dopyt v prípade investícií.

Zdravotné podmienky

Je nevyhnutné zlepšiť zdravotné podmienky v pohraničnom regióne s prihliadnutím na zhoršujúce sa systémy zdravotnej starostlivosti v súvislosti s personálom a územným pokrytím v jednotlivých pohraničných regiónoch. Existuje niekoľko oblastí, v rámci ktorých je zdravotnícke zariadenie na druhej strane štátnej hranice dostupné rýchlejšie ako domáce zdravotnícke zariadenie (napr. vo vzťahu k Győru alebo Košiciam). Najlepším príkladom už fungujúcich tokov pacientov je nemocnica Kolosa Vaszaryho v Ostrihome, významná zdravotnícka inštitúcia s cezhraničnou zónou služieb pre cca. 100 000 klientov. Táto nemocnica poskytuje slovenským pacientom v priemere 200 – 250 ošetrení ročne. Napriek niektorým pozitívnym príkladom a zmenám v poskytovaní zdravotnej starostlivosti a mobilite pacientov je stále možné odhaliť nevyužitý potenciál nemocníc a ambulantnej starostlivosti.

Zo zistení Komisie z hodnotenia smernice 2011/24/EÚ o uplatňovaní práv pacientov pri cezhraničnej zdravotnej starostlivosti vyplýva, že rozdiely v zdravotných systémoch naďalej bránia cezhraničnému prístupu k zdravotnej starostlivosti. V tejto súvislosti sa vďaka doterajším programom spolupráce už realizovalo niekoľko cezhraničných zdravotníckych projektov; tie však nevedli k dlhodobej strategickej spolupráci a najmä nevedli k integrovaným cezhraničným systémom zdravotnej starostlivosti. Funkčné znaky pohraničného regiónu (napr. cezhraničné procesy suburbanizácie, rozdielne pokrytie zdravotníckymi službami) si zároveň čoraz viac vyžadujú prehlbovanie koordinácie zdravotníckych služieb z dlhodobého hľadiska.

Medziľudské prepojenia

Existujúca bilaterálna spolupráca na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky 120/2005. (VI. 28.) podporuje oblasti kultúry, vzdelávania, vedy, športu a mládeže medzi Maďarskom a Slovenskom. Posilňujú ho aj partnerské vzťahy medzi mestami, ktoré slúžia ako rámec a základ pre zlepšenie porozumenia a spolupráce medzi obyvateľmi oboch krajín. Tieto vzťahy sú na programovom uzemí veľmi obľúbené. Väčšina družobných miest sa nachádza v blízkosti hraníc, ako je to najmä v prípade stredných a východných oblastí maďarského a slovenského prihraničného územia.

Kultúrne a občianske organizácie majú veľký význam vzhľadom na ich úlohu prepájať tieto dve kultúry. Túto ich úlohu je možné využiť na spoločný prospech. Maďarské kultúrne a občianske organizácie na Slovensku sa nachádzajú prevažne v prihraničnej oblasti, kým počet slovenských organizácií v Maďarsku je oveľa nižší a nie sú do takej miery koncentrované pozdĺž štátnej hranice.

Dá sa povedať, že na slovenskej strane hovorí po maďarsky oveľa viac ľudí ako na maďarskej strane po slovensky. Podľa sčítania obyvateľstva uskutočneného v roku 2011 tvorili ľudia hovoriaci maďarským jazykom približne

10 % z celkového počtu obyvateľov Slovenskej republiky, zatiaľ čo ľudia hovoriaci slovenským jazykom tvoria približne 0,1 % z celkového počtu obyvateľov Maďarska. Oba pomery by sa mali zlepšiť s výrazným posunom smerom k vyváženej vzájomnej znalosti jazyka, aspoň na základnej úrovni.

Podľa komplexného dotazníkového prieskumu, z hľadiska dopravy cez most Márie Valérie medzi Štúrovom a Ostrihomom boli najčastejšími motívmi prechodu cez hranice tieto motívy: nákupy, zamestnanie a rekreácia. Okrem uvedených možno spomenúť aj iné dôvody, od návštev rodiny a priateľov cez turistické účely až po migráciu študentov. Z dôvodu nedostatku údajov je však o dôvodoch prekračovania hraníc v rámci interakcií medzi ľuďmi známymi len málo informácií.

Cezhraničná spolupráca

Pohraničný región prechádza v posledných desaťročiach dynamickým procesom premeny smerujúcej k jeho otváraniu sa. V dôsledku tohto trendu sa výrazne zlepšili sociálne a ekonomické vzťahy najmä v západnom úseku hranice. Súbežne so zintenzívnením cezhraničných interakcií sa však objavilo aj niekoľko právnych a administratívnych prekážok. Tieto prekážky, vyplývajúce z odlišností právnych systémov a systémov verejnej správy, sa dotýkajú najmä oblastí vzdelávania (uznávanie diplomov, nerovnaké systémy odborného vzdelávania), zdravotnej starostlivosti (obmedzený pohyb sanitiek cez hranice, imobilita pacientov), krátkych dodávateľských reťazcov (rôzne normy pre miestne produkty, daňové problémy výrobcov) a dopravy (komplexné normy pre verejnú dopravu), ale odlišným právnym pozadím sú tiež ovplyvnené zamestnanosť, zvládanie katastrof a otázky verejného obstarávania. Všetky tieto faktory výrazne sťažujú každodenné ekonomické a sociálne interakcie medzi obyvateľstvom žijúcim v pohraničných oblastiach.

Na štátnej úrovni poskytuje rámec spolupráce pre územných a sektorových aktérov od roku 2004 Spoločný maďarsko-slovenský medzivládny výbor. Jeho činnosť pokrývala viaceré strategické sektory, ako je infraštruktúra, obchod s energiami, v súlade s politikou EÚ a regionálnou politikou Vyšegrádskej štvorky (ďalej len „V4“). Na nižších úrovniach má územná spolupráca v pohraničnom regióne dlhú históriu. Od zmeny režimu vznikli stovky maďarsko-slovenských dohôd o partnerských mestách, ktoré sa neskôr stali základom euroregiónov a EZÚS. Po roku 2000 sa euroregióny stali najobľúbenejšou formou spolupráce, čo zmenilo až spustenie nástroja EZÚS. Slovensko-maďarská hranica je najfrekventovanejšou hranicou EÚ zo strany EZÚS, pričom od roku 2008 tu vzniklo 15 zoskupení. Ku koncu roku 2020 boli 3 z nich vo fáze likvidácie, ďalšie 2 sa zdali ako menej aktívne, a 10 fungovalo na veľmi odlišných úrovniach.

Činnosť EZÚS Ister-Granum, Pons Danubii, Arrabona, Pontibus, RDV a Via Carpatia je príkladná, čím významne prispievajú k rozvoju svojho regiónu. Posledné dve menované zoskupenia majú dokonca na starosti riadenie fondov malých projektov v rámci programu Interreg V-A SK-HU, ktorého cieľom je posilniť cezhraničnú sociálnu súdržnosť. Programová oblasť fondov malých projektov bola rozdelená na dve časti, východnú a západnú stranu, pričom prvú spravuje EZÚS RDV a druhú spravuje EZÚS Via Carpatia.

Kultúra

Pre pohraničie sú charakteristické kultúrne pamiatky tisícročného spolužitia Slovákov a Maďarov. Slovensko-maďarské pohraničie je veľmi bohaté na prvky hmotného a nehmotného dedičstva, z ktorých mnohé sa nachádzajú práve pozdĺž spoločnej slovensko-maďarskej hranice. V pohraničnej oblasti sa nachádza veľké množstvo historických mestských centier bohatých na pamiatky a iné vybudované kultúrne atrakcie. Kultúrne dedičstvo ako hrady, múzeá či sakrálne pamiatky sú najpočetnejšími atrakciami na oboch stranách hranice. Hrady, zámky a kaštiele predstavujú spoločné dedičstvo, ale sú aj symbolom kultu a úcty k niektorým historickým osobnostiam.

Pohraničné regióny nepotrebujú len spoločnú propagáciu dedičstva, ale potrebujú aj rozvoj súvisiacej infraštruktúry. Celková správa dedičstva a jeho využívanie vo forme kreatívneho priemyslu (zber, výskum, uchovávanie, digitalizácia, prezentácia, spracovanie, marketing, organizácia ekologických a kultúrnych podujatí) je stále v ranom štádiu. Kultúrna rozmanitosť poskytuje priaznivé podmienky, ale správa dedičstva na spoločnej inštitucionálnej úrovni a s ohľadom dlhodobú spoluprácu nie je rozšírená. Kultúrne a/alebo prírodné hodnoty pohraničného regiónu boli využívané na rozvoj tematických turistických trás. Výzvy vyplývajú z ich údržby, správy, ako aj ich integrácie do podporných produktov a služieb.

Cestovný ruch

V oblasti počtu prenocovaní existuje potenciál na ďalšie posilnenie súdržnosti pohraničného regiónu. Rozsiahle oblasti s vysokým počtom prichádzajúcich turistov sa nachádzajú buď pozdĺž štátnych hraníc, alebo by mohli byť lepšie prepojené, ako napr. Bratislava, mikroregióny Győr, Šopron, Budapešť, ohyb Dunaja, Nízke Tatry, Banská Štiavnica, Jäger a okolie, či vinohradnícka oblasť Tokaj. Tieto oblasti predstavujú dobrý základ pre rozvoj cestovného ruchu, čo by ďalej zlepšilo zhodnotenie geografickej blízkosti, prepojenosť turistických atrakcií a existenciu turistickej infraštruktúry, ako napríklad ubytovacie zariadenia.

Cezhraničný cestovný ruch je kľúčovým fenoménom pohraničnej oblasti, avšak jeho rozsah a veľkosť sa pozdĺž štátnej hranice líšia. Medzi týmito lokalitami sú aj také, do ktorých prichádzajú návštevníci zo susednej krajiny, ktorí nielenže vedú rebríček všetkých prichádzajúcich zo zahraničia, ale v určité dni prevyšujú aj počet vnútroštátnych turistov (napr. zámok Füzér alebo zámok Bořsa). Cezhraničný tok turistov podčiarkuje potenciál vo vytváraní spoločných dvojjazyčných produktov, služieb, informácií a marketingových nástrojov cestovného ruchu s cieľom lepšie podporiť cezhraničný cestovný ruch.

Ponuka ubytovacích služieb vykazuje na úrovni LAU₁ teritoriálne nevyvážený charakter. Nachádzajú sa tu konkrétne pohraničné turistické regióny s veľkou rozmanitosťou zariadení, ako aj oblasti s nedostatočnou kapacitou (napr. Gömör-Tornai-karszt/Slovenský kras). V oboch krajinách by sa malo do budúcnosti zlepšiť využitie ubytovacích kapacít.

Programová oblasť je bohatá na technické a priemyselné dedičstvo, vo viacerých prípadoch s vysokým potenciálom pre cestovný ruch. Niektoré pamiatky sú však v zlom stave pre takéto využitie. Vo všeobecnosti však možno povedať, že kultúrny cestovný ruch a s ním súvisiace tematické trasy majú rôzny, ale vysoký potenciál v pohraničnom regióne vrátane mestských aj vidieckych oblastí. Neúplné prepojenie severojužných cyklistických a turistických chodníkov a trás pre jazdu na koni bráni integrácii produktov a služieb.

Pohraničie je bohaté na zdroje vhodné pre aktívny a/alebo pomalý zelený cestovný ruch. Má priaznivé podmienky pre termálny, zdravotný a wellness cestovný ruch. Kongresový cestovný ruch (MICE) je vznikajúci podsektor cestovného ruchu s osobitným významom v oboch regiónoch hlavných miest. Vo všeobecnosti má sektor cestovného ruchu vo vidieckych, často okrajových regiónoch, oveľa slabšie výsledky, a to aj napriek ich rôznorodým prírodným a kultúrnym bohatstvám.

Čo sa týka spoločnej správy destinácií a rozvoja turistických regiónov, na hranici možno identifikovať viacero prepojitelných a vzájomne závislých území, z ktorých, okrem iných značne vymedzených území, vynikajú kooperačné oblasti západnej časti Podunajska a Szigetköz; Novohrad/Nógrád; Hont a ohyb Dunaja; Gemer a Aggtelekský kras a Slovenský kras, Tokaj-Hegyalja-Zemplén, Dolný Zemplín.

1.1.4. Programové výzvy

Hlavné zistenia odborného hodnotenia

V prvej fáze hodnotenia predchádzajúceho programu spolupráce (2014 – 2020) bol navrhnutý súbor odporúčaní, z ktorých väčšina je platná aj pre súčasný program spolupráce (2021 – 2027).

Strategické rámce programu

- jasnejšie a jednoznačné pravidlá a včas poskytnutá regulácia zo strany EÚ
- posilňovanie územného významu
- rozlišovanie medzi západom a východom
- vyššia flexibilita pri úprave programov spolupráce

Štruktúra a kapacity programu

- čo najrýchlejšie nahradenie chýbajúcich kapacít;
- ponechanie zapojenia EZÚS do riadenia fondu malých projektov.

Komunikácia

- zvýšenie celkovej efektivity komunikácie;
- zlepšenie komunikačných kapacít prijímateľov;
- zjednodušenie komunikácie projektov a jej prispôsobenie účelu;
- propagácia príkladov dobrej praxe za účelom zlepšenia znalostí a pochopenia cezhraničných aspektov projektov.

Výber projektu

- obmedzenie tématického rozsahu výziev;
- posilnenie cezhraničného charakteru projektov;
- používanie dvojkolových výberových konaní aj v iných výzvach ako napríklad vo výzve PO3;
- prepracovanie a zlepšenie výziev pre malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“);
- aplikácia modelu TAPE aj na ďalšie priority v nasledujúcom programe;
- ponechanie fondu malých projektov;
- podpora horizontálnej integrácie projektov;
- aplikovanie trojúrovňového modelu hodnotenia kvality na celý program;
- aktívnejšie zapojenie monitorovacích výborov do výberu návrhov.

Realizácia projektu

- odstránenie rozdielov medzi dvoma (vnútroštátnymi) systémami financovania;
- zvýšenie udržateľnosti cezhraničných partnerstiev a výsledkov projektov.

Výkon na úrovni programu

- doladenie IMIS² (Integrovaný monitorovací a informačný systém) a zaškolenie prijímateľov do jeho používania;

² Integrovaný monitorovací a informačný systém

- úprava systému IMIS s cieľom umožnenia jeho používateľom importovať a exportovať údaje kompilovanejším a štruktúrovanejším spôsobom;
- odstránenie alebo obmedzenie príčin oneskorení;
- harmonizovanie postupov FLC s cieľom zabezpečenia rovnakého zaobchádzania;
- zapojenie prijímateľov do prípravy výziev;
- zváženie zavedenia neustále otvorených výziev.

Hlavné zistenia konzultácie so zainteresovanými stranami

S cieľom odhalenia skúseností a poznatkov miestnych zainteresovaných strán o cezhraničných programoch sa v rámci procesu plánovania uskutočnili konzultácie so zainteresovanými stranami. Primárnym cieľom týchto konzultácií bolo získať informácie názore zainteresovaných strán na plnenie cieľov predchádzajúceho programu ; očakávania zainteresovaných strán od nového programu; existujúce zámery potenciálnych projektov a ich názor na nástroje a riešenia, ktoré by sa mohli v rámci nového programu použiť.

Jednou z hlavných súčastí konzultácie bol online prieskum, ktorý vyplňali zainteresované strany (okrem iného predchádzajúci žiadatelia, obce v okruhu 30 km od hranice, súvisiace inštitúcie ako univerzity, nemocnice, EZÚS atď.). V rámci uvedeného prieskumu boli respondenti, okrem iného, požiadaní, aby identifikovali tie ťažkosti, ktoré vnímajú ako prekážky z hľadiska účasti na cezhraničnom programe. K vyššie uvedenému väčšina respondentov odpovedala, že ako najväčšiu prekážku vnímajú to, nemajú dostatočné finančné zázemie na to, aby sa mohli uchádzať o cezhraničné výzvy, keďže im chýbal požadovaný vlastný príspevok. Ďalšie tri najčastejšie zdieľané prekážky sa týkali reprezentatívnosti: nedostatok informácií, málo relevantných tematických výziev a nedostatok ľudských kapacít organizácie. Kým spomínaný posledný faktor je náročnejší na riešenie na programovej úrovni, ostatné tri faktory by bolo možné riešiť už v novom programe, a to tak, aby boli výzvy prístupnejšie pre širší okruh aktérov.

Mnoho respondentov taktiež uviedlo, že finančný rámec predchádzajúcich cezhraničných programov dostal slovenských aktérov do veľmi ťažkej pozície. Systém dodatočného financovania v minulom programovom období znamenal, že partneri projektu museli predfinancovať vynaložené náklady na projekt, ktoré sa preplácali až po 10 – 12 mesiacoch, čo je záťaž, ktorú menšie organizácie nezvládnu.

Veľké množstvo ďalších pripomienok sa týkalo zložitosti administratívnych postupov. Niektorí sa domnievali, že príliš podrobné a pevne stanovené popisy projektov požadované už na začiatku obdobia podávania žiadostí boli až príliš obmedzujúce, najmä preto, že ich neskoršie úpravy neboli povolené alebo boli veľmi problematické. Okrem toho, administratívna záťaž bola neúmerná najmä v súvislosti s fondom malých projektov, čo demotivovalo miestnych aktérov od podávania žiadostí.

Respondenti v rámci dotazníka mali identifikovať tie typy podpory, ktoré by im umožnili úspešne predložiť nápady na projekty v nasledujúcom programovom období:

- Prvým je, že miestne zainteresované strany sa môžu úspešne uchádzať len vtedy, ak profil výziev jednoznačne rezonuje s ich potrebami a schopnosťami, najmä z finančného hľadiska.
- Druhým výsledkom bolo, že podpora sa očakáva na administratívnej/komunikačnej úrovni. Mnohí respondenti mali pocit, že im chýbajú potrebné informácie, a preto potrebujú odborné authority, ktoré im pomôžu počas celého procesu prípravy, podávania žiadostí a realizácie včasnými, nápomocnými a individualizovanými odpoveďami.
- Treťou lekciou bolo, že veľa respondentov malo pocit, že by sa im mala poskytnúť podpora pri budovaní kapacít. Viacerí respondenti priznali, že im chýba profesionálny tím projektového

manažmentu alebo že ich zamestnancom chýbajú potrebné jazykové znalosti. Tieto nedostatky sťažujú alebo znemožňujú úspešné uchádzanie sa o výzvy, a preto je potrebné ich riešiť.

- Štvrtý odkaz, ktorý výrazne vyplynul z komentárov, bol, že zainteresované strany potrebujú podporu pri vytváraní pracovných partnerstiev. Mali pocit, že nájsť správneho partnera z geografického, tematického, profesionálneho a finančného hľadiska je veľmi problematické, a preto im bolo potrebné poskytnúť databázy a podujatia na vyhľadávanie partnerov. Okrem toho by im pomohlo, keby sa partnerstvá mohli flexibilnejšie upravovať, ak by sa ukázali ako nefunkčné.

1.2. Zdôvodnenie výberu cieľov politiky a špecifických cieľov

1.2.1. Environmentálne výzvy

Vybraný cieľ politiky

Politický cieľ číslo 2 – Ekologickejší, nízkouhlíkový prechod na uhlíkovo neutrálne hospodárstvo a odolnú Európu podporovaním čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a prispôsobovania sa jej, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility;

Vybraný špecifický cieľ

Špecifický cieľ číslo 7: Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach a zníženie všetkých foriem znečistenia;

Prioritná os číslo 1

Zelené spolupráce

Odôvodnenie výberu

Jedným z hlavných prvkov súdržnosti prihraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá nesleduje administratívne hranice. Krajina nielen spája a rozdeľuje krajiny, ale v niekoľkých prípadoch je aj základom pre spoločné kroky vo vzťahu k zvyšovaniu ochrany prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry. Potenciál spočíva v uplatnení funkčného prístupu zohľadňujúceho integrovaný manažment cezhraničnej krajiny, rozvoj cezhraničných riadiacich štruktúr, najmä systematický zber cezhraničných údajov.

Celé programové územie je súčasťou vodného systému Dunaja. Vzhľadom na hydrogeografickú polohu oboch krajín majú ich povrchové a podzemné vodné útvary – vrátane riek a významných zdrojov pitnej vody, ako aj ich povodia – cezhraničný charakter (pozri prítoky Dunaja a Tisy ako Ipoly/Ipeľ, Bodrog napájaný Ondavou, Laborcom a Uhom, Sajó/Slaná, Hernád/Hornád). Horné a dolné úseky rieky sú miestami spoločných prírodných hodnôt, vodných biotopov ako spoločných potenciálov, ale predstavujú aj spoločné výzvy. Vzhľadom na cezhraničné vodné útvary sú potrebné spoločné riešenia v oblasti protipovodňovej ochrany a riadenia katastrof, zlepšovania kvality vody a odstraňovania znečistenia.

Vzhľadom na cezhraničný charakter krajiny, biotopov a biogeografických regiónov sa pozdĺž a cez hranicu rozprestiera aj vysoký podiel chránených prírodných území. Osobitná pozornosť by sa mala venovať ohrozeným druhom a cudzím inváznym druhom ako spoločným hrozbám pre biodiverzitu spoločných oblastí. Možné činnosti by mali podporiť riešenia založené na prírode.

1.2.2. Hospodárske výzvy

Vybraný cieľ politiky

Politický cieľ číslo 2 – Ekologickejší, nízkouhlíkový prechod na uhlíkovo neutrálne hospodárstvo a odolnú Európu podporovaním čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a prispôsobovania sa jej, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility;

Vybraný špecifický cieľ

Špecifický cieľ číslo 6: Podpora prechodu na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje znečistenia;

Prioritná os číslo 1

Zelené spolupráce

Odôvodnenie výberu

V oboch krajinách dochádza k posunu smerom k inovačnému ekosystému, ktorý tvoria univerzity, výskumné inštitúcie, startupy, MSP a veľké podniky, jednotlivci, verejné orgány, mimovládne organizácie a samosprávy. Výzvy je možné riešiť inteligentnou špecializáciou aj na cezhraničnej úrovni. Harmonizované a spoločné akcie možno predpokladať v tematických oblastiach považovaných za strategické, ako je agropríemysel (napr. biopotraviny), energetická účinnosť, obnoviteľné zdroje (napr. solárna energia, biomasa, geotermálna energia), zelené a obehové hospodárstvo (napr. odpadové hospodárstvo). Výzvy spojené s pomalým prechodom na obehové hospodárstvo sa odrážajú v slabej výkonnosti v oblasti ekologických inovácií, ako aj v nízkej odolnosti priemyslu pohraničných regiónov voči vplyvom zmeny klímy. Obe krajiny zaostávajú v oblasti efektívnosti využívania zdrojov. Keďže táto výzva sa týka oboch krajín, prostredníctvom spoločnej cezhraničnej spolupráce sa môžu spoločne posunúť smerom k obehovému hospodárstvu a vyššej efektívnosti zdrojov.

Stojí za to pokračovať v iniciatívach pri vytváraní cezhraničných dodávateľských reťazcov. V pohraničných oblastiach geografická blízkosť podporuje vytváranie takýchto reťazcov. Zbližovanie výrobcov, predajcov a zákazníkov prostredníctvom podpory výroby, spracovania a trhových väzieb medzi nimi je veľmi dôležité, čo zdôraznila aj nedávna pandémia COVID-19. Väčšina slovensko-maďarských pohraničných oblastí môže stavať na krátkych (potravínových) dodávateľských reťazcoch v dôsledku mnohých faktorov (napr. existencia cezhraničnej krajiny, často s ekologickým poľnohospodárstvom). Tieto dodávateľské reťazce by podporovali nielen hospodársky rozvoj, ale slúžili by aj udržateľnosti (ekologická výroba, zníženie tvorby obalov a znečistenia, ciele obehového hospodárstva atď.). V rámci tohto špecifického cieľa bude poskytnutý grant na financovanie projektov, keďže sa neuplatní žiadny finančný nástroj. Charakter operácií a ich relatívne malý rozsah neumožňujú efektívne využitie finančných nástrojov.

Vybraný cieľ politiky

Politický cieľ číslo 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa, ktorá realizuje Európsky pilier sociálnych práv;

Vybraný špecifický cieľ

Špecifický cieľ číslo 6: Posilnenie úlohy kultúry a trvalo udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji, sociálnom začlenení a sociálnych inováciách;

Prioritná os číslo 2

Sociálne spolupráce

Odôvodnenie výberu

Úloha kultúry a cestovného ruchu v súdržnosti a sociálno-ekonomickom živote pohraničného regiónu je zdôraznená mnohými potenciálmi a výzvami. Pohraničná oblasť je bohatá na prvky hmotného a nehmotného dedičstva koexistujúcich kultúr Slovenska a Maďarska, z ktorých mnohé sa nachádzajú pozdĺž hranice. V pohraničnej oblasti sa nachádza veľké množstvo historických mestských centier bohatých na pamiatky a iné vybudované kultúrne atrakcie, ako napríklad hrady, múzeá a sakrálne pamiatky. Tematické trasy s rôznou kultúrnou tematikou podporujúce prepojenie kultúrnych atrakcií poskytujú skvelú príležitosť na spestrenie ponuky pohraničných destinácií a zatriktívnenie regiónu.

Pokiaľ ide o prenocovanie, existuje potenciál na ďalšie posilnenie súdržnosti pohraničného regiónu. Sú tu rozsiahle oblasti a mnohé lokality s rastúcim počtom prichádzajúcich turistov aj z okolitých krajín, ktoré sa nachádzajú buď pozdĺž štátnych hraníc, alebo by mohli byť lepšie prepojené. Sektor cestovného ruchu má vo vidieckych, často okrajových regiónoch oveľa slabšie výsledky, a to aj napriek ich rôznorodému prírodnému a kultúrnemu dedičstvu a potenciálu v balíkoch služieb pomalého a udržateľného cestovného ruchu v období pandémie.

Nedostatok prepojených lokalít kultúrneho a prírodného dedičstva tematickými trasami a dostatočných riešení mobility sťažujú ich zhodnotenie. Cezhraničný tok turistov podčiarkuje potenciál vo vytváraní spoločných produktov, služieb, informácií a marketingových nástrojov cestovného ruchu s cieľom lepšie podporiť cezhraničný cestovný ruch. Existuje teda potenciál na rozvoj spoločných cezhraničných destinácií cestovného ruchu. Spolupráca na úrovni destinácií predstavuje dobrý základ pre rozvoj cestovného ruchu, čo by ďalej zlepšilo zhodnotenie dedičstva, prepojenosť týchto atrakcií cestovného ruchu. Územní aktéri zdieľajú názor, že cestovný ruch je kľúčovou témou integrovaného rozvoja pohraničia.

1.2.3. Sociálne výzvy

Vybraný cieľ politiky

Politický cieľ číslo 4: Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa, ktorá realizuje Európsky pilier sociálnych práv

Vybraný špecifický cieľ

Špecifický cieľ číslo 1: Zlepšenie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infraštruktúry a podpory sociálneho hospodárstva

Prioritná os číslo 2

Sociálne spolupráce

Odôvodnenie výberu

Prístup ku kvalitnému zamestnaniu vo veľkej miere závisí od inkluzivity trhov práce v programovej oblasti. Nezamestnanosť, najmä dlhodobá, a jej následné dôsledky sú sociálnymi výzvami, ktoré treba riešiť na oboch stranách. Spoločnou výzvou je zamestnateľnosť ľudí s nízkym dosiahnutým vzdelaním žijúcich v oblastiach so slabou dostupnosťou do stredísk zamestnanosti, neinkluzívnou štruktúrou miestnej ekonomiky, vzdelávacích služieb a služieb zamestnanosti.

Najviac znevýhodnené regióny a regióny s vysokou nezamestnanosťou sa zvyčajne zhodujú, pričom integrácia trhu práce je jedným z najdôležitejších bodov. Vysoký podiel najviac znevýhodnených regiónov a okresov sa nachádza pozdĺž štátnej hranice v oboch krajinách. Na Slovensku sú južné oblasti menej rozvinuté, viac chudobné a majú horšiu mieru zamestnanosti ako severné oblasti od okresu Rimavská Sobota po okres Trebišov.

Podobne v severných regiónoch Maďarska sú sociálne problémy výraznejšie (napr. región Cserehát). Existuje tiež silný predel medzi východom a západom; výzvy na trhu práce súvisiace s nezamestnanosťou sú výraznejšie na východnej strane, kde existuje skupina sociálnych problémov vrátane prístupu na trh práce. Aby sme to zhrnuli, výzvy v týchto pohraničných oblastiach sa sústreďujú okolo vzájomne prepojených problémov pretrvávajúcej dlhodobej nezamestnanosti, vysokej miery nezamestnanosti ľudí s nízkym vzdelaním a nízkou kvalifikáciou, rozsiahlych pohraničných oblastí s vysokým počtom a podielom obyvateľstva ohrozeného chudobou, resp. sociálnym vylúčením.

Odpovede na riešenie výziev môžu zahŕňať rozvoj integrovaných služieb trhu práce (sieť skupín pracovných miest a MSP), cezhraničné funkčné mestské oblasti a integrované programy zamerané na obyvateľstvo ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením na cezhraničnej úrovni.

Vybraný špecifický cieľ

Špecifický cieľ číslo 2: Zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja dostupnej infraštruktúry vrátane podpory odolnosti pre diaľkové a online vzdelávanie a odbornú prípravu

Prioritná os číslo 2

Sociálne spolupráce

Odôvodnenie výberu

Tieto dva vzdelávacie systémy sú si do značnej miery podobné, a teda vzájomne prestupné, čo dáva priestor pre cezhraničnú spoluprácu. Cezhraničné poskytovanie vzdelávacích funkcií, rozvoj založený na spoločných a doplnkových vlastnostiach cezhraničných funkčných mestských oblastí má veľký potenciál. Cezhraničná migrácia študentov sa v poslednom desaťročí výrazne zvýšila spolu so zapojením slovenských občanov do maďarského systému verejného vzdelávania. Vysoký počet zainteresovaných strán v oblasti vzdelávania sa zúčastňuje na bilaterálnych a medziinštitucionálnych formách vzdelávacej spolupráce v blízkosti hraníc.

Dosiahnuté vzdelanie je jedným z najopísnejších faktorov čo sa týka sociálnych a priestorových nerovností programovej oblasti. Dôkazy naznačujú, že sociálna mobilita je vo východnej časti programovej oblasti značne obmedzená – na Slovensku ako aj v Maďarsku – zachovanie sociálneho statusu predstavuje vážny problém pre značnú časť mladých ľudí žijúcich v malých sídlach v tesnej blízkosti hraníc, pretože ich vzdelanostná situácia ich čoraz viac tlačí do znevýhodnených vrstiev. Stretávajú sa s finančnými a kultúrnymi prekážkami, ktoré bránia vysokej úrovni vzdelania a ich príjem a postavenie tiež predpovedajú klesajúcu sociálnu mobilitu. Pandémia COVID-19 tiež zdôraznila dôležitosť rovnakého prístupu k ponukám vzdelania pre vzdialené oblasti, ktorým chýba dostatočná infraštruktúra a zručnosti na účasť na (digitálnom a diaľkovom) vzdelávaní. Vzdelávacie portfóliá je teda potrebné integrovať nielen z dôvodu emigrácie, ale aj preto, že ponuka – najmä v odbornom vzdelávaní – by mohla byť pestrejšia, ak by bola organizovaná spoločne.

Vybraný špecifický cieľ

Špecifický cieľ číslo 5: Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti a posilnenie odolnosti zdravotníckych systémov vrátane primárnej starostlivosti a podpora prechodu z ústavnej na rodinnú a komunitnú starostlivosť

Prioritná os číslo 2

Sociálne spolupráce

Odôvodnenie výberu

Je potrebné vyvážiť nerovnomerné demografické trendy v regióne riešením migrácie, vyludňovania a starnutia spoločnosti. Rastúca miera závislosti a starnutie si vyžadujú naliehavé zásahy v oblasti zlepšovania sociálnych podmienok tým, že sa starším ľuďom umožní aktívnejšie sa podieľať na výrobe, distribúcii a spotrebe tovarov a služieb a uspokojovať ich životné a zdravotné potreby.

Podpora rozvoja cezhraničných sociálnych služieb a striebornej ekonomiky má veľký význam. Je potrebné podporovať aktívne starnutie, aktivity alternatívnej starostlivosti, zdieľanie vedomostí odborníkov, spoločné stratégie na zvýšenie schopnosti udržať si obyvateľstvo v pohraničnej oblasti, zavedenie sociálnych služieb prispôbovaných na mieru. Potenciál spočíva v podpore cezhraničnej integrácie verejných služieb a v zlepšovaní dostupnosti funkcií sociálnej starostlivosti cez hranice.

Potrebu spolupráce v zdravotníctve zdôrazňujú problémy zhoršujúcich sa systémov zdravotnej starostlivosti, pokiaľ ide o personálne a územné pokrytie v odlišných pohraničných regiónoch, nevyužitý potenciál v poskytovaní cezhraničnej zdravotnej starostlivosti týkajúcej sa nemocníc, ambulantnej starostlivosti, preferuje sa potreba komplexnejšej a integrovanejšej spolupráce v oblasti cezhraničných pohotovostných služieb.

Kríza COVID-19 poukazuje na dôležitosť rozvoja cezhraničných zdravotníckych služieb, najmä pokiaľ ide o dochádzajúcich ľudí pravidelne prekračujúcich hranice. Mala by sa zlepšiť pripravenosť na liečbu súvisiacu s vírusmi. Vyžaduje sa reakcia, najmä v súvislosti s cezhraničným podielom dostupných kapacít, platformami umožňujúcimi cezhraničný pohyb a prevádzku sanitných vozidiel, podporou spoločných prieskumov, stratégií, akčných plánov, nákupom zdravotníckej techniky, telemedicíny a infraštruktúrou elektronického zdravotníctva, výmenou know-how a činnosťami budovania kapacít. V dôsledku toho je tu potreba identifikácie a rozvoja zón cezhraničnej zdravotnej starostlivosti v okolí zdravotníckych stredísk. Budúci vývoj sa môže čiastočne oprieť o už existujúce riešenia (napr. liečba Slovákov v nemocnici v Ostrihome).

1.2.4. Programové výzvy

Vybraný cieľ politiky

Interreg špecifický cieľ číslo 1: Lepšie riadenie spolupráce

Vybraný špecifický cieľ

Akcia (b): Posilniť efektívnu verejnú správu podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s cieľom vyriešiť právne a iné prekážky v pohraničných oblastiach

Prioritná os číslo 3

Inštitucionálne spolupráce

Odôvodnenie výberu

Pohraničný región prechádza v poslednom desaťročí dynamickým procesom otvárania. V dôsledku toho sa výrazne zlepšili sociálne a ekonomické vzťahy vo funkčných mestských oblastiach. Súbežne sa objavilo niekoľko právnych a administratívnych prekážok. Tieto prekážky, zakorenené v rôznych právnych systémoch a systémoch verejnej správy, pokrývajú najmä oblasti vzdelávania (uznávanie osvedčení), zdravotnej starostlivosti (napr. obmedzený pohyb sanitiek cez hranice), krátkych dodávateľských reťazcov (daňové problémy výrobcov) a dopravy (napr. komplexné normy pre verejnú dopravu), ale zamestnanosť, zvládanie katastrof a otázky verejného obstarávania sú tiež ovplyvnené. Tieto faktory výrazne sťažujú každodenné ekonomické a sociálne interakcie. Silnejšia súdržnosť pohraničných regiónov a zintenzívnenie interakcií si vyžadujú komplexné monitorovanie, analýzu a odstraňovanie právnych a administratívnych prekážok. Je potrebné odstrániť alebo zmierniť prekážky cezhraničnej mobility a integrácie na koordinovanej úrovni.

Pri prekonávaní prekážok a podpore spolupráce medzi správami a aktérmi občianskej spoločnosti majú určité typy územnej spolupráce v pohraničnom regióne dlhú históriu. Od zmeny režimu boli uzavreté stovky dohôd o partnerských mestách a slovensko-maďarská hranica je domovom najväčšieho počtu EZÚS v EÚ.

Namiesto budovania paralelných štruktúr na oboch stranách hranice je potrebné strategické využitie funkčných oblastí na hľadanie spoločných riešení pre lepšie riadenie a poskytovanie služieb v určitých tematických oblastiach. Ako ukazuje prax, často je to chýbajúci prístup k vytváraniu dlhodobých, inštitucionalizovaných, strategických plánov a nedostatočné šírenie informácií o cezhraničných životných udalostiach súvisiacich s cezhraničnou migráciou, ktoré bránia silnejšej integrácii. Spolupráca by pomohla pri riešení cezhraničných právnych a administratívnych prekážok a zároveň by prispela k úspešnej realizácii ďalších aktivít plánovaných v rámci vybraných ŠC programu.

Vybraný špecifický cieľ

Akcia (c): Budovať vzájomnú dôveru, najmä podporovaním medziľudských činností

Prioritná os číslo 3

Inštitucionálne spolupráce

Odôvodnenie výberu

Projekty medziľudskej spolupráce sú dôležitým a úspešným nástrojom v programoch cezhraničnej spolupráce, ktoré sú navrhnuté tak, aby iniciovali a podporovali kontakty na miestnej úrovni a interakciu medzi ľuďmi na rôznych stranách hranice. Medziľudskú spoluprácu podporujú rôzne faktory: tisícročné spolužitie Slovákov a Maďarov; existujúce iniciatívy spolupráce podporujúce oblasti kultúry, vzdelávania, vedy, športu a mládeže oboch krajín; vysoká hustota partnerstiev v oblasti partnerstiev miest; vysoký podiel slovenských a maďarských kultúrnych a občianskych organizácií zaujímajúcich sa o medzietnické, medzikultúrne a dvojjazyčné interakcie; zábava, voľný čas, návštevy rodiny a priateľov ako dôležitá motivácia pri prekračovaní hraníc.

Medziľudská, najmä kultúrna spolupráca bola veľmi obľúbenou témou najmä medzi žiadateľmi výziev Fondu malých projektov predchádzajúceho programu. Častými témami týchto projektov, ktoré pomáhajú budovať vzájomnú dôveru a dávajú priestor medziľudským interakciám, sú festivaly, tábory, stretnutia mládeže, kultúrne výmeny. Fond malých projektov ako nástroj bol vyhodnotený ako veľmi užitočný zo strany regionálnych aktérov, ktorí sa domnievajú, že by túto podporu mohli efektívne využiť na dosiahnutie svojich cieľov v rámci územného rozvoja. Podľa jednomyselného stanoviska regionálnych zainteresovaných strán by v rámci tohto ŠC mal byť Fond malých projektov (ďalej len „FMP“) zachovaný. Okrem fyzických výstupov vytvára súvisiaci vývoj masívny základ pre akúkoľvek ďalšiu a dodatočnú cezhraničnú iniciatívu tým, že zblízuje zainteresované strany. Najväčšou pridanou hodnotou je jeho vplyv na budovanie partnerstiev, a to aj ako druh horizontálneho prístupu, ktorý prispieva ku všetkým ostatným určeným ŠC. Preto sa preukázala potreba väčšieho počtu silnejších projektov kultúrnej a medziľudskej spolupráce s cieľom posilniť vzájomnú dôveru a znalosti medzi občanmi a obmedziť rozdeľujúce účinky hraníc.

2. Prioritné osi

Prioritná os 1: Zelené spolupráce

Špecifický cieľ 1.1: Podpora prechodu na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje

Hlavná činnosť 1.1.1: Manažment zdrojov a odpadov

Hlavná činnosť prispieva k hospodárskej transformácii programovej oblasti, ktorá rešpektuje obmedzenia zdrojov a planetárne medze a zvyšuje konkurencieschopnosť miestneho hospodárstva s nižšími environmentálnymi vplyvmi.

Opatrenie 1.1.1/A): Efektívnejšia výroba

Cieľom opatrenia *Efektívnejšia výroba* je zlepšiť opätovné využitie surovín prostredníctvom väčšej „priemyselnej symbiózy“ (kde sa odpad niektorých firiem využíva ako zdroj materiálov pre iné firmy) a zlepšiť výmenu informácií medzi MSP o spôsoboch dosiahnutia efektívneho využívania zdrojov, ktoré môžu predchádzať plytvaniu, podporovať inovácie a vytvárať nové trhy. Cieľom opatrenia je tiež podporiť výrobcov v tom, aby ich výrobky boli viac obehové, aby sa dali opätovne použiť, opraviť alebo recyklovať. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- prenášajú environmentálne vhodné technológie a know-how v oblasti čistých technológií a výroby s malým množstvom odpadu;
- skúmajú bezpečnosť dodávok prostredníctvom trvalo udržateľného riadenia environmentálnych zdrojov;
- vyrábajú viac produktov a s vyššou hodnotou s menším vstupom, využívaním zdrojov udržateľným spôsobom a minimalizovaním vplyvov na životné prostredie;
- zlepšujú trvanlivosť, opätovnú použiteľnosť, rozšíriteľnosť a opraviteľnosť produktov a zvyšujú ich energetickú účinnosť a efektívnosť využívania zdrojov;
- zvyšujú recyklovaný obsah vo výrobkoch a zároveň zabezpečujú ich výkon a bezpečnosť;
- umožňujú repasovanie a vysokokvalitnú recykláciu;
- stimulujú „produkt ako službu“ alebo iné modely, pri ktorých si výrobcovia ponechávajú vlastníctvo produktu alebo zodpovednosť za jeho výkon počas celého životného cyklu;
- mobilizujú potenciál digitalizácie informácií o produktoch;

Opatrenie 1.1.1/B): Udržateľné odpadové hospodárstvo a predchádzanie vzniku odpadov

Cieľom opatrenia je zvýšiť úroveň pevného odpadu, ktorý sa opätovne používa alebo recykluje, a podporovať iniciatívy, ktoré menia spotrebné vzorce súkromných a verejných nákupcov. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- prenášajú environmentálne vhodné technológie a inovatívne riešenia v odpadovom hospodárstve;
- zlepšujú zhodnocovanie, opätovné použitie a recykláciu odpadov a ich transformáciu;
- umožňujú spracovanie, recykláciu, opätovné použitie a zneškodnenie odpadov pri zdroji ich vzniku;
- znižujú množstvo obalov a zlepšujú recyklovateľnosť odpadov z obalov;
- zvyšujú povedomie občanov o predchádzaní vzniku odpadov a zbere separovaných odpadov;
- zvyšujú informovanosť občanov a verejných obstarávateľov o zmenách v spotrebných vzorcoch.

Hlavná činnosť 1.1.2 – Krátke dodávateľské reťazce

Intervencia prispieva k vytvoreniu krátkych dodávateľských reťazcov zahŕňajúcich výrobcov potravín, spracovateľov a spotrebiteľov v blízkyh geografických a sociálnych vzťahoch zviazaných spolupracovať v záujme miestneho hospodárskeho rozvoja. Navrhované opatrenia prispievajú k rozšíreniu príležitostí a poznatkov súvisiacich s krátkymi dodávateľskými reťazcami s osobitným zreteľom na súčasné požiadavky na výživu, informovanosť o výžive a najmodernejšiu výrobu potravín. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- zlepšujú znalosti a zručnosti potrebné na rozvoj podnikania a vývoj produktov pre miestnych výrobcov a spracovateľov potravín;
- vytvárajú, udržiavajú a rozvíjajú miestne potravinové systémy, štruktúry a krátke dodávateľské reťazce;
- poskytujú branding, označovanie a propagáciu farmárov, výrobcov potravín a miestnych produktov;
- zlepšujú infraštruktúrne zázemie verejných a hospodárskych subjektov zodpovedných za spracovanie potravín a marketing produktov.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú tieto zainteresované strany programovej oblasti:

- produktívne MSP
- organizácie spracujúce odpady
- poľnohospodárski výrobcovia (farmári);
- podnikatelia v oblasti spracovania potravín;
- obyvatelia pohraničného regiónu.

Očakáva sa, že projekty budú realizované nasledovnými typmi príjemcov (zoznam nie je vyčerpávajúci):

- malé a stredné podniky (MSP)
- miestne a územné samosprávne celky a ich rozpočtové organizácie
- organizácie odpadového hospodárstva
- univerzity a výskumné organizácie
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- mimovládne organizácie
- vzdelávacie organizácie

Špecifický cieľ 1.2: Ochrana a zachovanie prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry

Hlavná činnosť 1.2.1: Ochrana a zachovanie prírodného kapitálu

Vybraná hlavná činnosť prispieva k ochrane a zachovaniu prírodného kapitálu, ktorý vytvára základné podmienky pre ľudskú existenciu. Medzi tieto podmienky patrí úrodná pôda, multifunkčné lesy a úrodná pôda. Jedným z hlavných prvkov súdržnosti pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá vytvára pevný základ pre spoločné akcie. Vybrané činnosti prispievajú k ochrane a zachovaniu prírody, zlepšeniu kvality lesov a pôdy, zvýšeniu biodiverzity v programovej oblasti a rozvoju zelenej infraštruktúry.

Opatrenie 1.2.1/A): Ochrana životného prostredia

Mokrade, prírodné a prírode blízke lesy sú životne dôležité pre biodiverzitu, spoločnosť a v boji proti zmenám klímy. Zachovaním lesov a obnovou mokradí toto opatrenie prispieva k zníženiu emisií CO² a k ochrane ekosystémov, ktoré sú rozhodujúce pre zachovanie biodiverzity. Pôda je životne dôležitým zdrojom, ktorý zabezpečuje pôdne funkcie a mnohé základné služby ekosystému, ako je regulácia cyklu vody a živín, produkcia potravín, poskytuje fyzický základ pre výstavbu a poskytuje biotopy pre rôzne druhy. Kľúčovými hrozbami pre pôdu sú erózia, záplavy a zosuvy pôdy, strata organickej hmoty v pôde, zasoľovanie, kontaminácia, zhutnenie, nepriepustnosť a strata biodiverzity pôdy. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- chránia a obnovujú prirodzené mokrade, trávnaté porasty, kríky a lesy;
- zabezpečujú zalesňovanie, obnovu lesov a výsadbu stromov, opätovné zatrávenie čo je priaznivé pre biodiverzitu;
- podporujú agrolesníctvo a činnosti významnou mierou prispievajúce k zamedzeniu degradácie pôdy a zachovávajú jej funkcie;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít na zvýšenie informovanosti;
- podporujú prírode blízke obhospodarovanie lesov.

Opatrenie 1.2.1/B) - Biodiverzita

Biodiverzitu tvorí diverzita génov, diverzita druhov a diverzita celých ekosystémov. Strata biodiverzity je strata druhov a zníženie produktivity a odolnosti celých ekosystémov. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- podporujú zachovanie a obnovu pôvodných (krajinných) a klimaticky odolných druhov a biotopov;
- podporujú zachovanie a ochranu genetických zdrojov lesných drevín
- posilňujú pestovanie a chov pôvodných druhov rastlín a zvierat ako aj nové a inovatívne formy – napr. agrolesníctvo;
- chránia miesta rozmnožovania ohrozených druhov;
- sledujú, kontrolujú a odstraňujú invázne druhy;
- podporujú zvyšovanie biodiverzity v poľnohospodárskych oblastiach (zalesňovanie, krovinaté porasty, hlbokomorská biodiverzita);
- monitorujú migračné koridory voľne žijúcich živočíchov;
- revitalizujú biotopy a predchádzajú fragmentácii biotopov;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít na zvýšenie informovanosti;
- zvyšujú environmentálne povedomie spoločnosti o biotopoch a biodiverzite a rozširujú sieť zariadení s takými vzdelávacími aktivitami v prírodnom prostredí.

Opatrenie 1.2.1/C) - Zelená infraštruktúra

Zelená infraštruktúra je sieť prírodných a poloprírodných oblastí s ďalšími environmentálnymi prvkami navrhnutými a riadenými tak, aby poskytovali širokú škálu ekosystémových služieb, ako napríklad čistenie vody, kvalita ovzdušia, priestor na rekreáciu a zmierňovanie zmeny klímy a prispôsobovanie sa jej. Navrhované opatrenia zlepšujú podmienky životného prostredia prostredníctvom rozvoja siete zelených (pozemných) a modrých (vodných) priestorov, čím zlepšujú zdravie občanov a kvalitu života. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré udržiavajú, prepájajú a zlepšujú zelenú infraštruktúru, ako napríklad

- parky, mestskú zeleň, riečne koridory;
- multifunkčné farmy;
- rybie rebríky, rybie prechody, rybovody na hraničných riekach;
- zelené steny a strechy;
- trstinové lôžka;
- nadchody pre divokú zver;
- krajnice s divokými kvetmi, piesočnaté lúky
- úle;
- živé ploty;
- hniezdne búbky, vaničky, nory, zariadenia na ochranu netopierov.

Hlavná činnosť 1.2.2: Spoločné riadenie rizík

Hlavná činnosť prispieva k zvýšeniu kapacity cezhraničného riadenia povodňových rizík v pohraničnom regióne a k zlepšeniu koordinácie a schopnosti reakcie organizácií zapojených do riadenia rizík.

Opatrenie 1.2.2/A): Riadenie povodňových rizík a vodné hospodárstvo

Aj keď sú povodne prirodzenou súčasťou kolobehu prírody, spoločnosť sa stala oveľa zraniteľnejšou voči týmto prírodným nebezpečenstvám. Navrhované akcie prispievajú k posunu od obranných opatrení proti nebezpečenstvám k riadeniu rizík a životu s povodňami, pričom treba mať na pamäti, že prevencia pred povodňami by sa nemala obmedzovať na povodňové udalosti. Kvalita povrchových vôd sa za posledné desaťročia zlepšila, no znečistenie z poľnohospodárstva, mestských a priemyselných odpadových vôd je stále významné. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- obnovujú prirodzené záplavové zóny riek, aby sa znovu aktivovala schopnosť prirodzených mokradí a záplavových území zadržiavať vodu a zmierňovať následky povodní;
- budujú systémy včasného varovania a predpovedné systémy;
- zlepšujú infraštruktúru ochrany pred povodňami;
- podporujú revitalizáciu malých vodných tokov;
- odstraňujú škodlivé a perzistentné látky z povrchových vôd;
- zlepšujú vodné hospodárstvo a ochranu vodných zdrojov v súvislosti s protipovodňovou ochranou;
- ohodnocujú turistický potenciál vodných útvarov;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích kampaní na zvýšenie informovanosti.

Opatrenie 1.2.2/B) - Riadenie rizík katastrof

V posledných rokoch zaznamenala EÚ celý rad nepriaznivých udalostí, ktoré spôsobili devastáciu ľudských životov, majetku, životného prostredia a kultúrneho dedičstva. Opatrenie prispieva k zvýšeniu kapacity cezhraničného riadenia rizík katastrof v pohraničnom regióne a k zlepšeniu koordinácie a schopnosti reakcie

organizácií zapojených do riadenia rizík katastrof. Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- riešia extrémne poveternostné podmienky, ktoré predstavujú vážnu hydrologickú hrozbu, mimoriadne ničivé búrky, krupobitie, sucho s nedostatkom pitnej vody;
- monitorujú a analyzujú závažné znečisťujúce mikročastice a látky (pesticídy, liečivá a ich metabolity, priemyselné znečistenie) v pitnej vode;
- zlepšujú infraštruktúru zásobovania vody pre ľudskú spotrebu (získavanie, úprava, skladovanie a distribučná infraštruktúra, opatrenia na zvýšenie efektívnosti, zásobovanie pitnou vodou);
- odstraňujú škodlivé a perzistentné látky z povrchových vôd;
- zlepšujú infraštruktúru na predchádzanie alebo odstraňovanie rizík, ktoré predstavujú prírodné a človekom spôsobené nebezpečenstvá;
- zvyšujú povedomie verejnosti, pripravenosť a účasť občanov.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia pohraničného regiónu, najmä ľudia žijúci v blízkosti cezhraničných riek. Očakáva sa, že žiadosti budú (okrem iných) realizovať aj tieto druhy prijímateľov :

- organizácie hospodárenia s vodami;
- riaditeľstvá národných parkov, prírodné parky;
- organizácie na ochranu životného prostredia a prírody;
- mimovládne organizácie;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- univerzity a výskumné organizácie;
- vzdelávacie organizácie;
- organizácie pre zvládanie katastrof;
- organizácie obhospodarujúce lesy.

Implementačný rámec

		Príspevok EÚ (EUR)	Príspevok EÚ bez technickej pomoci (EUR)	Indikatívna veľkosť projektov (EUR)	Indikatívny počet projektov	Priemerný počet žiadateľov	Indikatívny počet žiadateľov (spolu)
PO1	Zelené spolupráce	44 500 000	41 588 786		41		82
Špecifický cieľ 1.1	Podpora prechodu na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje	14 000 000	13 084 113		21		42
Hlavná činnosť 1.1.1	Manažment zdrojov a odpadov	6 000 000	5 607 477	600 000	9	2	18
Hlavná činnosť 1.1.2	Krátke dodávateľské reťazce	8 000 000	7 476 636	600 000	12	2	24
Špecifický cieľ 1.2	Ochrana a zachovanie prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry	30 500 000	28 504 673		20		40
Hlavná činnosť 1.2.1	Ochrana a zachovanie prírodného kapitálu	14 000 000	13 084 112	1 200 000	10	2	20
Hlavná činnosť 1.2.2	Spoločné riadenie rizík	16 500 000	15 420 561	1 500 000	10	2	20

Kód	Ukazovateľ	Typ	Meracia jednotka	Východisková hodnota	Referenčný rok	Čiastkový cieľ 2024	Konečná cieľová hodnota 2029
RCO01	Podporené podniky (z toho: mikro, malé, stredné, veľké)	Výstupový	Podniky	0	2021	0	12
RCO02	Podniky podporené grantom	Výstupový	Podniky	0	2021	0	12
RCO26	Zelená infraštruktúra vybudovaná alebo modernizovaná na prispôsobenie sa zmene klímy	Výstupový	Hektáre	0	2021	0	2
RCO36	Zelená infraštruktúra podporovaná na iné účely, ako je prispôsobenie sa klimatickým zmenám	Výstupový	Hektáre	0	2021	0	2
RCO115	Spoločne zorganizované cezhraničné verejné podujatia	Výstupový	Podujatia	0	2021	0	10
RCO87	Organizácie spolupracujúce cez hranice	Výstupový	Organizácie	0	2021	0	70
RCR03	Malé a stredné podniky (MSP) zavádzajúce inovácie produktov alebo procesov	Výsledkový	Podniky	0	2021	0	12
RCR84	Organizácie spolupracujúce cez hranice po ukončení projektu	Výsledkový	Organizácie	0	2021	0	57
RCR95	Obyvateľstvo, ktoré má prístup k novej alebo vylepšenej zelenej infraštruktúre	Výsledkový	Osoby	0	2021	0	20 000

Prioritná os 2: Sociálne spolupráce

Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infraštruktúry a podpory sociálneho hospodárstva

Hlavná činnosť 2.1.1: Sociálne inovácie pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny

Hlavná činnosť prispieva k napĺňaniu sociálnych potrieb, ktoré nie sú uspokojované vôbec alebo ktoré sú uspokojované nedostatočne. Za všetky možno spomenúť potreby súvisiace s bojom proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, podporou vysokej úrovne kvalitnej a udržateľnej zamestnanosti, zaručením primeranej sociálnej ochrany, ktorá predchádza chudobe. Hlavná činnosť podporuje rozvoj alebo prispôsobenie sociálnych inovácií, ktorými môžu byť produkty, služby alebo modely, ktoré účinnejšie riešia nenaplnené sociálne potreby. Hlavná činnosť okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných inštitúcií a orgánov prostredníctvom vypracovania cezhraničných stratégií, plánov a politík;
- zvyšujú konkurencieschopnosť znevýhodnených a zraniteľných skupín na trhu práce;
- zapájajú znevýhodnené a zraniteľné skupiny do činností odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania;
- zlepšujú pracovné podmienky organizácií zamestnávajúcich znevýhodnené a zraniteľné skupiny;
- rozvíjajú sociálne podniky vytvárajúce sociálnu hodnotu podnikateľským, trhovo orientovaným spôsobom;
- navrhujú a prispôsobujú inovatívne riešenia predstavujúce nové metódy a prístupy založené na nových poznatkoch, skúsenostiach a odborných znalostiach;
- posilňujú sociálnu súdržnosť, začlenenie a účasť zabezpečením prístupu k sociálnym, rekreačným a kultúrnym aktivitám;
- znižujú izoláciu a udržiavajú sociálne siete a prispievajú k osobnému naplneniu;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít a zvyšovaním informovanosti.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú znevýhodnené a zraniteľné skupiny (napríklad deti, etnické menšiny, trvalo nezamestnaní ľudia, ľudia žijúci v chudobe, ľudia so zdravotným postihnutím, izolovaní starší ľudia atď.) Očakáva sa, že žiadosti budú (okrem iných) realizovať aj nasledujúce druhy prijímateľov :

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- malé a stredné podniky;
- verejné orgány a inštitúcie;
- vzdelávacie organizácie;
- mimovládne organizácie;
- cirkvi.

Špecifický cieľ: 2.2: Zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania

Hlavná činnosť 2.2.1: Inkluzívne a kvalitné vzdelávanie

Hlavná činnosť prispieva k investíciám do vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom zabezpečiť právo občanov na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, ktoré rozvíja ich kľúčové kompetencie a základné zručnosti. Program podporuje činnosti na odstránenie negatívnych účinkov narušenia poskytovania príležitostí na vzdelávanie, odbornú prípravu a mobilitu pre učiacich sa, učiteľov a vychovávateľov spôsobené opatreniami prijatými na boj proti šíreniu vírusu COVID-19. Hlavná činnosť okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných organizácií;
- zlepšujú monitorovacie a hodnotiace systémy preukazujúce pokrok škôl;
- poskytujú školenie pre zamestnancov škôl a zvyšujú dostupnosť a používanie kvalitných vzdelávacích nástrojov a zdrojov;
- prispôbujú osvedčené postupy a zdroje na zavádzanie kooperatívnych prístupov v školách s cieľom zlepšiť inkluzívnosť a poskytnúť rovnaké príležitosti;
- predchádzajú predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a zapájajú tých, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku do vzdelávania a odbornej prípravy;
- rozvíjajú digitálne vzdelávacie nástroje vrátane nástrojov zameraných na zlepšenie digitálnej gramotnosti, nové prístupy, metodiky;
- vylepšujú a modernizujú vzdelávaciu infraštruktúru, a tým zlepšujú vzdelávacie prostredie pre študentov a pracovné podmienky pre učiteľov;
- realizujú preventívne programy a kampane na zvyšovanie povedomia o zdravotných problémoch medzi študentmi a ich rodinami (napr. užívanie drog, kybernetické nebezpečenstvá, šikanovanie atď.).

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú študenti, učitelia a obyvatelia pohraničného regiónu. Očakáva sa, že žiadosti budú realizovať (okrem iných) aj tieto druhy prijímateľov :

- vzdelávacie organizácie;
- mimovládne organizácie;
- cirkvi;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- orgány verejnej moci.

Špecifický cieľ 2.3: Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti

Hlavná činnosť 2.3.1: Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti

Hlavná činnosť má za cieľ zlepšiť solidaritu medzi generáciami v starnúcej spoločnosti a vytvárajú podmienky, ktoré umožňujú starším ľuďom lepšie sa starať o vlastný život a prispievať k ekonomike a spoločnosti a žiť dôstojne ako plnohodnotní členovia spoločnosti. Veľké segregované pobytové inštitúcie nedokážu zabezpečiť služby zamerané na človeka a primeranú podporu potrebnú na dosiahnutie úplného začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím, problémami duševného zdravia a starších ľudí. Navrhované činnosti eliminujú fyzické odlúčenie týchto občanov od komunít a rodín a umožňujú im plne sa zapojiť do ich komunity a širšej spoločnosti prostredníctvom rozvoja rodinných a komunitných zdravotníckych služieb. Hlavná činnosť okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných organizácií a orgánov prostredníctvom vypracovania spoločných politík, stratégií a plánov;
- podporujú výskum a inovácie na zlepšenie života ľudí so zdravotným postihnutím, ľudí s problémami duševného zdravia a starších ľudí;
- zlepšujú služby umožňujúce ľuďom pracujúcim mimo zdravotníckych zariadení vykonávať ich služby na individuálnej, rodinnej alebo komunitnej úrovni;
- podporujú elektronické začlenenie a elektronické zdravotníctvo, technologické inovácie a inovácie v oblasti IKT (napr. telemedicína);
- zavádzajú inovatívne terapeutické metodiky pre rozvoj motorických, zmyslových a kognitívnych zručností starších dospelých;
- podporujú prevenciu chorôb a včasnú diagnostiku počas celého životného cyklu, ako aj rehabilitáciu vedúcu k aktívnemu a zdravému starnutiu a nezávislému životu;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít a zvyšovaním informovanosti;

Hlavná činnosť 2.3.2: Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi zariadeniami

Hlavná činnosť uľahčuje prekračovanie hraníc, čo podporuje mobilitu pacientov a zdravotníckych pracovníkov a buduje prístup k vysokokvalitným službám zdravotnej starostlivosti v cezhraničnej oblasti. Hlavná činnosť okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú spoluprácu príslušných organizácií a orgánov prostredníctvom vypracovania spoločných politík, stratégií, plánov, metód a štúdií;
- podporujú cezhraničné zdravotnícke služby, ktoré umožňujú cezhraničnú mobilitu pacientov a zdravotníckych pracovníkov;
- budujú prístup ku kvalitným zdravotníckym službám využívaním nového vybavenia, zdieľaných služieb a spoločných zariadení v cezhraničnej oblasti;
- používajú telekomunikačnej technológie na lekárske diagnostické, monitorovacie a terapeutické účely;
- podporujú prenos know-how medzi príslušnými organizáciami najmä v súvislosti s pandemickou krízou a jej účinkami.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia pohraničnej oblasti, ľudia so zdravotným postihnutím, ľudia s problémami duševného zdravia a starší ľudia. Očakáva sa, že žiadosti budú realizovať tieto druhy prijímateľov (zoznam nie je vyčerpávajúci):

- mimovládne organizácie;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- verejné inštitúcie a orgány;
- zdravotnícke inštitúcie;
- malé a stredné podniky;
- univerzity a výskumné organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- vzdelávacie organizácie.

Špecifický cieľ 2.4: Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji

Hlavná činnosť 2.4.1: Zachovanie miestneho dedičstva

Pod vplyvom procesov akými sú globalizácia, modernizácia a urbanizácia vidia vidiecke obce svoju autenticitu, identitu, tradíciu lokalít ako podkopávanú, čím sú menej schopné pracovať na zachovaní svojej miestnej identity. Táto činnosť umožňuje malým mestským oblastiam a vidieckym obciam udržať a posilniť si svoju miestnu identitu. Toto sa vykonáva najmä vo forme činností týkajúcich sa tvorby lokalít; čím sa silne spája miestna identita s identitou lokality. Hlavná činnosť prispieva k zlepšeniu kvality života a zachovaniu miestnych hodnôt a tradícií v malých mestských oblastiach a vidieckych obciach. Hlavná činnosť, okrem iného, podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré majú za cieľ:

- valorizovať miesta kultúrneho, historického a náboženského dedičstva a zabezpečiť ich udržateľné využitie na budovanie komún a kultúrne účely zvyšujúce kvalitu života miestnej komunity;
- podporovať „inteligentné a konkurencieschopné dediny“ vo vidieckych oblastiach, ktoré využívajú inovatívne riešenia na zlepšenie svojej odolnosti, pričom stavajú na miestnych silných stránkach a príležitostiach.

Hlavná činnosť 2.4.2: Komplexný rozvoj turistických destinácií

Očakáva sa, že toto opatrenie zvýši celkovú udržateľnosť (t.j. environmentálnu, ekonomickú, sociálnu) a konkurencieschopnosť cestovného ruchu v regiónoch poskytovaním integrovaných, vzájomne prepojených a harmonizovaných turistických ponúk (napr. tematické trasy, balíčky cestovného ruchu atď.). Opatrenie je primárne zamerané na podporu ekologického, zeleného, tematického a MICE (rozumej stretnutia, stimuly, konferencie, výstavy) turizmu, ktorý zahŕňa návštevu prírodných oblastí, ktoré minimalizujú vplyv na životné prostredie a podporujú blahobyt miestnych ľudí. Očakáva sa, že komplexný zážitok cestovného ruchu s doplnkovými službami a kvalitnými a s digitálnymi informáciami prispeje k predĺženiu pobytu v regióne. Navyše, integrovaný prístup prostredníctvom územných akčných plánov založených na spolupráci medzi už existujúcimi individuálnymi rozvoji môže podporiť celkovú udržateľnosť projektov cestovného ruchu z posledných rokov. Opatrenie okrem iného podporuje nasledovné cezhraničné iniciatívy:

- ochrana, obnova, rekonštrukcia a valorizácia lokalít kultúrneho, historického, náboženského a prírodného dedičstva zabezpečujúca ich udržateľné využitie pre cestovný ruch;
- rozvoj záujmových bodov priťahujúcich návštevníkov v programovej oblasti;
- zlepšiť infraštruktúrne zázemie destinácií cestovného ruchu (parkoviská, infraštruktúra údržby atď.)
- rozvíjať dostupnosť destinácií cestovného ruchu budovaním ciest a cyklistických komunikácií;
- vytváranie nových alebo rozvoj existujúcich trhov orientovaných služieb cestovného ruchu;

- rozvoj tematických trás, spoločné balíčky cestovného ruchu, harmonizácia komplexných ponúk cestovného ruchu,
- digitalizácia služieb v cestovnom ruchu (vrátane zeleného a digitálneho zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie);
- vytvorenie inštitucionálneho zázemia pre koordináciu regionálneho cestovného ruchu atď.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia programovej oblasti, obyvatelia malých mestských oblastí a vidieckych obcí, návštevníci vrátane zraniteľných skupín, podnikatelia v službách cestovného ruchu. Očakáva sa, že žiadosti v rámci hlavnej činnosti 2.4.1 budú realizovať tieto typy príjemcov (nie sú vyčerpávajúce):

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie
- európske zoskupenia územnej spolupráce
- organizácie destinačného manažmentu
- mimovládne organizácie
- cirkvi
- múzeá a kultúrne inštitúcie

V prípade hlavnej činnosti 2.4.2. je program ochotný realizovať územné akčné plány s podmienkou, že územné akčné plány sa budú zaoberať komplexným rozvojom cezhraničných destinácií cestovného ruchu a budú zahŕňať týchto potenciálnych príjemcov (zoznam nie je vyčerpávajúci):

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie
- európske zoskupenia územnej spolupráce
- organizácie destinačného manažmentu
- mimovládne organizácie
- cirkvi
- múzeá a kultúrne inštitúcie
- riaditeľstvá národných parkov a prírodných parkov
- súkromní podnikatelia a malé a stredné podniky

V prípade hlavnej činnosti 2.4.1 sa žiadosti vyberú prostredníctvom jednokolového výberového konania. V prípade hlavnej činnosti 2.4.2 sa žiadosti vyberú prostredníctvom dvojkolového výberového konania³ podobného tomu, ktoré bolo použité v programe Interreg V-A.

³ V roku 2013 Riadiaci orgán programu navrhol nový spôsob financovania, ktorý mal reflektovať na rôzne územné potreby a výzvy, garantuje trvanlivosť podporených projektov a spája verejný a súkromný sektor s cieľom vytvárať nové pracovné miesta. Nové rozvojové a výberové konanie vychádzalo zo spoločného plánu cezhraničného rozvoja s názvom Územný akčný plán pre zamestnanosť (TAPE). Základom uvedeného akčného plánu bola starostlivo načrtnutá cieľová oblasť. Oblasť musela byť geograficky súvislá, zahŕňajúca územia oboch členských štátov a musela tvoriť súvislý geografický, ekonomický a sociálny celok, ktorý je vhodný na riešenie výziev trhu práce alebo určitých zoskupení ekonomických aktivít.

Zainteresané strany museli presne identifikovať potreby a možnosti cieľovej oblasti a navrhnuť komplexné operácie s celkovým cieľom vytvoriť nové pracovné miesta a zvýšiť cezhraničnú mobilitu pracovnej sily. Keďže tieto operácie je ťažké riešiť v rámci jedného projektu, žiadatelia museli vytvoriť vzájomne prepojenú skupinu projektov zahŕňajúcu tvrdé a mäkké prvky. Každý TAPE musel obsahovať 3 až 8 návrhov projektov, ktoré sú v synergickom alebo komplementárnom vzťahu. V dôsledku dvojkolovej výzvy na súťaž program financoval realizáciu 9 rôznych akčných plánov vrátane viac ako 45 projektov v rámci programovej oblasti na podporu udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a cezhraničnej pracovnej mobility.

Implementačný rámec

PO2	Sociálne spolupráce	Príspevok EÚ (EUR)	Príspevok EÚ bez technickej pomoci (EUR)	Indikatívna veľkosť projektov (EUR)	Indikatívny počet projektov	Priemerný počet žiadateľov	Indikatívny počet žiadateľov (spolu)
		70 000 000	65 420 561		56		182
Špecifický cieľ 2.1	Zlepšenie prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infra-štruktúry a podpory sociálneho hospodárstva	3 500 000	3 271 028		10		20
Hlavná činnosť 2.1.1	Sociálne inovácie pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny	3 500 000	3 271 028	300 000	10	2	20
Špecifický cieľ 2.2	Zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania	3 500 000	3 271 028		10		20
Hlavná činnosť 2.2.1	Inkluzívne a kvalitné vzdelávanie	3 500 000	3 271 028	300 000	10	2	20
Špecifický cieľ 2.3	Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti	9 000 000	8 411 215		18		36
Hlavná činnosť 2.3.1	Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti	3 500 000	3 271 028	300 000	10	2	20,0
Hlavná činnosť 2.3.2	Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi zariadeniami	5 500 000	5 140 187	600 000	8	2	16,0
Špecifický cieľ 2.4	Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji	54 000 000	50 467 290		18		106
Hlavná činnosť 2.4.1	Zachovanie miestneho dedičstva	19 000 000	17 757 009	1 500 000	11	2	22
Hlavná činnosť 2.4.2	Komplexný rozvoj turistických destinácií	35 000 000	32 710 281	5 000 000	7	12	84

Kód	Ukazovateľ	Typ	Meracia jednotka	Východisková hodnota	Referenčný rok	Čiastkový cieľ 2024	Konečná cieľová hodnota 2029
RCO14	Verejné inštitúcie podporované pri rozvoji digitálnych služieb, produktov a procesov	Výstupový	Verejné inštitúcie	0	2021	0	6
RCO58	Podpora vyhradenej cyklistickej infraštruktúry	Výstupový	km	0	2021	0	10
RCO67	Kapacita tried nových alebo modernizovaných vzdelávacích zariadení	Výstupový	Osoby	0	2021	0	300
RCO69	Kapacita nových alebo modernizovaných zdravotníckych zariadení	Výstupový	Osoby/rok	0	2021	0	30 000
RCO 77	Počet podporených kultúrnych pamiatok a pamiatok cestovného ruchu	Výstupový	Lokality	0	2021	0	36
RCO87	Organizácie spolupracujúce cez hranice	Výstupový	Organizácie	0	2021	0	163
RCO113	Obyvateľstvo, na ktoré sa vzťahujú projekty v rámci integrovaných aktivít na sociálno-ekonomické začlenenie marginalizovaných komunít, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín	Výstupový	Osoby	0	2021	0	200
RRCR84	Organizácie spolupracujúce cez hranice po ukončení projektu	Výsledkový	Organizácie	0	2021	0	116
RRCR77	Návštevníci podporených kultúrnych a turistických lokalít	Výsledkový	Návštevníci/rok	0	2021	0	15 000

Prioritná os 3: Inštitucionálne spolupráce

Špecifický cieľ 3.1: Zvýšiť efektívnosť verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce

Hlavná činnosť 3.1.1: Odstránenie prekážok na hraniciach

Silnejšia integrácia slovensko-maďarského pohraničia a zintenzívnenie cezhraničných interakcií (mobilita) si vyžaduje systematické monitorovanie, analýzu a odstraňovanie právnych a administratívnych bariér. Špecifický cieľ Interreg 1 výslovne uprednostňuje intervencie zamerané na prekážky na hraniciach, prostredníctvom ktorých môže program výrazne zlepšiť podmienky vykonávania cezhraničných projektov. Hlavná činnosť okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- systematicky identifikujú existujúce prekážky, s ktorými sa stretávajú bežní občania;
- analyzujú právne pozadie prekážok;
- vytvárajú platformy na výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi;
- vypracovávajú projekty na riešenie identifikovaných prekážok;
- prevádzkujú stálu asistenčnú službu, ktorá zbiera a poskytuje informácie o prekážkach, riešeníach a podmienkach cezhraničnej mobility pre ľudí na hraniciach, vlastníkov projektov a orgány.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia programového územia. Očakáva sa, že projekty budú realizovať mimovládne organizácie.

Špecifický cieľ 3.2: Budovanie vzájomnej dôvery

Hlavná činnosť 3.2.1: Fond malých projektov

Hlavná činnosť prispeje k posilneniu cezhraničnej spolupráce medziľudskými činnosťami prostredníctvom Fondu malých projektov. Celkovým cieľom Fondu malých projektov (FMP) je posilniť sociálnu súdržnosť cez hranice podporou spolupráce na miestnej úrovni a vytvoriť a zlepšiť dlhodobú spoluprácu medzi aktérmi na oboch stranách hranice prostredníctvom podpory miestnych/regionálnych projektov. Očakáva sa, že táto činnosť vytvorí nové cezhraničné partnerstvá a vybuduje vzájomnú dôveru na úrovni obcí, verejných inštitúcií a občanov. Hlavná činnosť okrem iného podporuje nasledovné cezhraničné iniciatívy:

- organizovanie cezhraničných kultúrnych a športových podujatí pre ľudí žijúcich v prihraničnej oblasti;
- budovanie nových partnerstiev medzi samosprávami, verejnými inštitúciami, hospodárskymi subjektmi prostredníctvom spoločných študijných ciest, spoločných zasadnutí správnych rád, odborných konferencií atď.;
- organizovanie výmenných programov a spoločných táborov pre deti;
- podpora dvojjazyčnosti a digitalizácie;
- podpora festivalov a predstavení na podporu cezhraničného partnerstva;
- podpora spoločného vývoja projektov a prípravy projektov pre budúcu výzvu programu Interreg na predkladanie návrhov.

Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia programového územia. Očakáva sa, že projekty budú implementovať:

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- mimovládne organizácie;
- cirkvi;
- vzdelávacie inštitúcie;

Implementačný rámec

		Príspevok EÚ (EUR)	Príspevok EÚ bez technickej pomoci (EUR)	Indikatívna veľkosť projektov (EUR)	Indikatívny počet projektov	Priemerný počet žiadateľov	Indikatívny počet žiadateľov (spolu)
PO3	Inštitucionálne spolupráce	14 500 000	13 551 402		3		4
Špecifický cieľ 3.1	Zvýšiť efektívnosť verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce	1 500 000	1 401 869		1		2
Hlavná činnosť 3.1.1	Odstránenie prekážok na hraniciach	1 500 000	1 401 869	1 401 869	1	2	2
Špecifický cieľ 3.2	Budovanie vzájomnej dôvery	13 000 000	12 149 533		2		2
Hlavná činnosť 3.2.1	Fond malých projektov	13 000 000	12 149 533	6 074 766	2	1	2

Kód	Ukazovateľ	Typ	Meracia jednotka	Východisková hodnota	Referenčný rok	Čiastkový cieľ 2024	Konečná cieľová hodnota 2029
RCO87	Organizácie spolupracujúce cez hranice	Výstupový	Organizácie	0	2021	0	70
RCO115	Spoločne zorganizované cezhraničné verejné podujatia	Výstupový	Podujatia	0	2021	10	200
RCO117	Riešenia právnych alebo administratívnych prekážok	Výstupový	Riešenia	0	2021	0	10
RCR 82	Zmiernené alebo vyriešené právne alebo administratívne cezhraničné prekážky	Výsledkový	prekážky	0	2021	0	4
RCR84	Organizácie spolupracujúce cez hranice po ukončení projektu	Výsledkový	Organizácie	0	2021	0	230

3. Finančný plán

Prioritás	Príspevok EÚ (Euro)	Orientačné rozdelenie príspevku EÚ		Národný príspevok (Euro)	Orientačné rozdelenie národného príspevku		Spolu (Euro)	Miera spolufinancovania EÚ
		Bez technickej pomoci (Euro)	Technická pomoc (Euro)		Národný verejný (Euro)	Národný súkromný (Euro)		
Priorita 1 Zelené spolupráce	44 500 000	41 588 786	2 911 214	11 125 000	9 025 000	2 100 000	55 625 000	80,0%
Priorita 2 Sociálne spolupráce	70 000 000	65 420 561	4 579 439	17 500 000	15 200 000	2 300 000	87 500 000	80,0%
Priorita 3 Inštitucionálne spolupráce	14 500 000	13 551 402	948 598	3 625 000	3 625 000	0	18 125 000	80,0%
Spolu	129 000 000	120 560 749	8 439 251	32 250 000	27 850 000	4 400 000	161 250 000	80,0%

4. Fond malých projektov

Program Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko ponúka priamu podporu prostredníctvom fondu malých projektov v súlade s článkom 25 nariadenia Interreg. Od roku 1999 keď sa začalo realizovať prvý cezhraničný program medzi Maďarskom a Slovenskom projekty malého rozsahu sa zaraďovali k najpopulárnejším typom projektov medzi prijímateľmi na oboch stranách hranice. Predovšetkým kvôli obmedzenej finančnej kapacite programov a miestnych aktérov zostala prioritou možnosť malých projektov, čo otvorilo dvere pre aktérov s obmedzenými kapacitami na začatie spolupráce na cezhraničnej úrovni.

Zatiaľ čo v programovom období 2007-2013 boli projekty malého rozsahu financované aj prostredníctvom rôznych typov opatrení, expertné rozhovory a workshopy fokusových skupín v prvej fáze prípravy programu odhalili veľký záujem zúčastňovať sa na cezhraničných rozvojových aktivitách zo strany malých neziskových organizácií občianskej spoločnosti, aj keď pre svoje obmedzené finančné a organizačné kapacity s nedostatkom skúseností s riadením projektov len ťažko obstáli v rámci tematicky zameraných priorit programu. Tento záujem potvrdili aj regionálne orgány a výsledky kohéznej analýzy prihraničného regiónu. Jedným z možných spôsobov, ako umožniť malým komunitám, mimovládny organizáciám zapojiť sa do programu, bolo zavedenie fondu malých projektov do programu.

Fond malých projektov v rokoch 2014 – 2020

V programovom období 2014-2020 fond malých projektov vytváral vhodné podmienky na realizáciu hodnotných projektov s nižšími rozpočtami a praktickejšim nastavením projektov. FMP je nástroj v rámci programu spolupráce pre organizácie na realizáciu projektov s malým rozpočtom. Minimálna výška grantu na projekt FMP je 20 000 € a maximálna 50 000 €. FMP je riadený prostredníctvom dvoch zastrešujúcich projektov realizovaných príslušnými EZÚS; jeden vo východnej a jeden v západnej časti programovej oblasti.

Účel a cieľ fondu malých projektov v rokoch 2021 – 2027

Pokračovanie fondu malých projektov vo východnej a západnej časti programovej oblasti s väčším zameraním na medzilidské akcie umožní menším inštitúciám a organizáciám, ktoré už boli prijímateľmi nášho programu, aby sa doň opäť zapojili, ale umožní aj začlenenie úplne nových aktérov do programu a ďalšie zvýšenie rôznorodosti ľudí a organizácií zapojených do cezhraničnej spolupráce medzi Maďarskom a Slovenskom. Hoci sa dostupné finančné prostriedky na roky 2021-2027 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím znížili, malé projekty môžu pomôcť zachovať dosah programu.

Malé projekty v rámci schémy FMP budú mať za cieľ:

- podporovať priamu spoluprácu medzi občanmi a inštitúciami;
- lákať nových prijímateľov do spolupráce;
- zakotvovať spoluprácu vo viacerých a bezprecedentných oblastiach;
- stavať spoluprácu na pevnejšie základy vďaka diverzifikácii;
- a zvyšovať viditeľnosť programu a tým aj Interregu v celom regióne.

Potenciálne cieľové skupiny

Široká škála projektov v rámci týchto priorit môže zahŕňať (okrem iného) aktivity, ktoré realizujú:

- organizácie občianskej spoločnosti;
- neziskové organizácie;
- organizácie na ochranu životného prostredia a prírody;
- miestne samosprávy;

- regionálne organizácie a regionálne orgány verejnej moci a ich organizácie;
- profesijné organizácie;
- vzdelávacie organizácie;
- výskumné organizácie;
- miestne mediálne organizácie;
- sociálna práca a služby sociálnej starostlivosti;
- odborné školy;
- organizácie správy destinácií cestovného ruchu alebo profesijné organizácie cestovného ruchu
- kultúrne inštitúcie/organizácie zaoberajúce sa kultúrou (napr. divadlá, kultúrne domy/kultúrne strediská, knižnice, múzeá, galérie, hudobné a umelecké školy a pod.);
- organizácie cezhraničnej spolupráce a
- iné príslušné organizácie.

Vykonávacie ustanovenia

V porovnaní s vykonávacími ustanoveniami FMP v programovom období 2014 – 2020 budú v rokoch 2021 – 2027 vytvorené atraktívnejšie podmienky pre malé projekty, ako napríklad

- obmedzená dĺžka trvania projektu (orientačná dĺžka maximálne 18 mesiacov);
- používanie jednoduchších postupov (napr. zjednodušený proces výberu, jednoduchšie postupy podávania správ a overovania atď.);
- široké využívanie finančných nástrojov (možnosti zjednodušeného vykazovania nákladov atď.);
- posun smerom k prístupu proporcionálneho riadenia, t. j. „zníženie“ vykonávacích ustanovení a administratívnych požiadaviek;
- väčší dôraz sa kladie na ciele programu a hodnoty EÚ, ktoré sú propagované priamo miestnym obyvateľom.

5. Implementačné ustanovenia

5.1. Zodpovedné orgány

	Inštitúcia	Kontakt	E-mail
Riadiaci orgán	Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Maďarska	Kiss-Parciu Péter Horváth Nikoletta	hathatar@mfa.gov.hu nikoletta.horvath@mfa.gov.hu
Národné orgány	Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Maďarska	Kiss-Parciu Péter Horváth Nikoletta	hathatar@mfa.gov.hu nikoletta.horvath@mfa.gov.hu
	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky	Tomáš Swiatlowski	tomas.swiatlowski@mirri.gov.sk
Orgány auditu	Generálne riaditeľstvo pre audit európskych fondov, Maďarsko	dr. Dencsó Balázs	balazs.dencso@eutaf.gov.hu
	Ministerstvo financií Slovenskej republiky	Vladimíra Zacharidesová Ms Petra Kučák Nétryová	vladimira.zacharidesova@mfsr.sk petra.kucak.netryova@mfsr.sk
Certifikačný orgán	Maďarská štátna pokladnica	Jakab Szabolcs	igazolohatosag@allamkincstar.gov.hu

5.2. Spoločný technický sekretariát

Počas tvorby programu sa členské štáty dohodli, že zriadia STS pre nový program Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko na roky 2021-2027 na základe existujúceho STS programu spolupráce Slovensko-Maďarsko Interreg V-A. Podľa tohto rozhodnutia bude STS zriadený v rámci Széchenyi Program Office Nonprofit LLC. (ďalej len „SZPO“). STS bude funkčne nezávislý v rámci organizačných štruktúr SZPO; napriek tomu spoločnosť zabezpečí potrebnú podporu administratívnych služieb pre plynulú prevádzku, ako aj horizontálne služby pre úspešnú realizáciu programu (napr. koordinácia vývoja a prevádzky monitorovacieho systému programu, regulačná, právna, profesionálna, obstarávací, finančná a audítorská koordinačná podpora).

STS bude úzko spolupracovať s riadiacim orgánom v oblasti koordinácie a realizácie programu a bude poskytovať podporu vnútroštátnemu orgánu. Riadiaci orgán a STS budú zriadené v systéme, ktorý na jednej strane najviac zabezpečí ich spoluprácu a na strane druhej ich nezávislosť. STS bude tiež pomáhať monitorovaciemu výboru (MV) pri plnení ich príslušných funkcií a úloh (okrem iného pri organizovaní schôdzí monitorovacieho výboru vrátane prípravy a doručovania dokumentov, asistencie pri procese rozhodovania, zaistovaní následných činností).

Okrem toho bude STS poskytovať žiadateľom informácie o možnostiach financovania, bude pomáhať pri procese hľadania partnerov a vývoji projektov, riadiť proces podávania žiadostí, podporovať proces posudzovania a výberu operácií a bude pomáhať prijímateľom pri realizácii ich operácií. Ďalej bude STS pripravovať dokumenty na úrovni programu (napr. usmernenia pre žiadateľov a prijímateľov, správy, ktoré má riadiaci orgán predložiť Európskej komisii po schválení monitorovacím výborom), koordinovať hodnotenia vykonávané počas realizácie programu a bude vykonávať informačné a propagačné činnosti.

Počet a kvalifikácia personálu bude zodpovedať vyššie definovaným úlohám. STS bude mať zamestnancov s príhľadnutím na programové partnerstvo. Pracovníci budú vyberaní po dohode s členskými štátmi. O osobe vedúceho STS rozhodne výberová komisia zložená z jedného zástupcu každého členského štátu a zástupcu

SZPO ako hostiteľskej inštitúcie. Členov STS vyberá výbor zložený z jedného zástupcu každého členského štátu, vedúceho STS a zástupcu SZPO ako hostiteľskej inštitúcie. Pracovníci STS budú zamestnaní v SZPO.

STS bude sídliť v Budapešti. Celú štruktúru a prácu STS bude koordinovať vedúci STS, priamo podporovaný manažermi programu. Komunikačné úlohy STS budú vykonávať jeden alebo dvaja z programových manažérov (programoví a komunikační manažéri). STS a súvisiace horizontálne služby budú financované z technickej pomoci programu. Celú štruktúru a prácu STS bude koordinovať vedúci STS, priamo podporovaný zástupcom vedúceho STS, ktorý bude vymenovaný zo zamestnancov.

Podrobné pravidlá finančného riadenia programových orgánov členskými štátmi budú stanovené v memorande o porozumení.

5.3. Rozdelenie zodpovedností

Každý členský štát je zodpovedný za predchádzanie nezrovnalostiam, ich zisťovanie a prípadnú nápravu. Bez toho, aby bola dotknutá zodpovednosť členského štátu za odhaľovanie a nápravu nezrovnalostí podľa článku 52 nariadenia (EÚ) 2021/1059, riadiaci orgán zabezpečí, že sa akákoľvek čiastka zaplatená v dôsledku nezrovnalosti – alebo keď je riadiaci orgán oprávnený odstúpiť od zmluvy o subvencii a požadovať úplné alebo čiastočné splatenie príspevku EÚ – vymáha od vedúceho prijímateľa. Prijímatelia vrátia vedúcemu prijímateľovi všetky neoprávnene vyplatené sumy.

Ak sa vedúcemu prijímateľovi nepodarí zabezpečiť vrátenie od ostatných prijímateľov alebo ak sa riadiacemu orgánu nepodarí zabezpečiť vrátenie od vedúceho partnera, členský štát, na území ktorého sa príslušný partner nachádza, alebo v prípade EZÚS, je registrovaný, vráti riadiacemu orgánu všetky čiastky, ktoré boli tomuto partnerovi neoprávnene vyplatené. Riadiaci orgán je zodpovedný za vrátenie vymožených súm do všeobecného rozpočtu Únie v súlade s rozdelením zodpovedností medzi členskými štátmi. Po vymožení súm od vedúceho partnera/partnera/členského štátu riadiaci orgán vráti finančné prostriedky Únii.

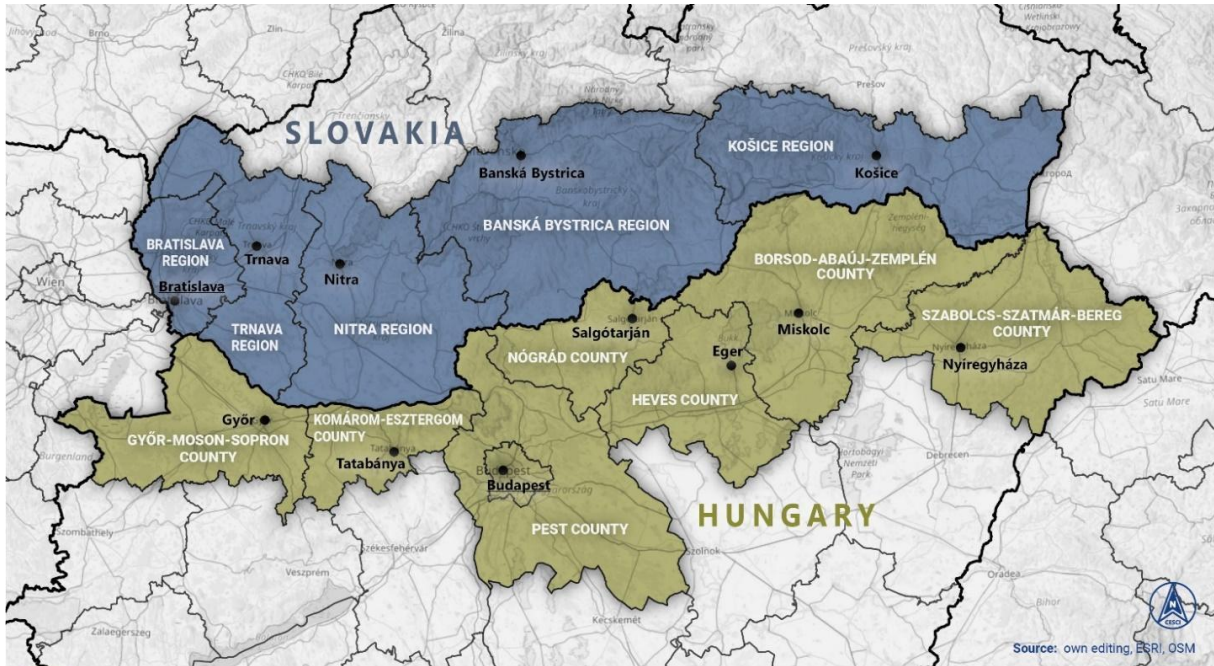
V súlade s článkom 52 ods. 4 nariadenia (EÚ) 1059/2021, keď členský štát uhradí riadiacemu orgánu všetky partnerovi neoprávnene vyplatené čiastky, môže pokračovať alebo začať voči tomuto partnerovi postup vymáhania podľa svojich vnútroštátnych právnych predpisov. Členský štát nemá žiadnu ohlasovaciu povinnosť voči programovým orgánom, monitorovaciemu výboru alebo Európskej komisii, pokiaľ ide o tieto vnútroštátne vymáhania.

V prípade, že členský štát nevrátil riadiacemu orgánu žiadne sumy neoprávnene vyplatené partnerovi, tieto sumy budú podliehať príkazu na vymáhanie vydaným Komisiou, ktorý sa podľa možnosti vykoná započítaním príslušnému členskému štátu v programe. Takéto vymáhanie nebude predstavovať finančnú opravu a neznižuje podporu z EFRR ani žiadnych externých finančných nástrojov Únie do programu. Získaná suma predstavuje pripísané príjmy v súlade s článkom [21 ods. 3] nariadenia (EÚ, Euratom) [FR-Omnibus].

Pokiaľ ide o sumy, ktoré členský štát neuhradí riadiacemu orgánu, započítanie sa bude týkať následných platieb do toho istého programu Interreg. Riadiaci orgán potom vykoná zápočet voči tomuto členskému štátu v súlade s rozdelením zodpovednosti medzi zúčastnenými členskými štátmi stanovenom v programe Interreg v prípade finančných opráv uložených riadiacim orgánom alebo Komisiou.

Členské štáty súhlasia, že ani vedúci partner, ani riadiaci orgán programu nebudú povinní vymáhať neoprávnene vyplatenú čiastku, ktorá nepresiahne 250 EUR bez úrokov, ako príspevok z fondov EFRR na operáciu kumulatívne v účtovnom roku.

6. Programové územie

Map of the programme area

7. Dodatok

7.1. Operácia strategického významu

Projekt zameraný na odstránenie cezhraničných právnych a administratívnych prekážok

Silnejšia integrácia slovensko-maďarského pohraničia a zintenzívnenie cezhraničných interakcií (mobilita) si vyžaduje systematické sledovanie, analýzu a odstraňovanie právnych a administratívnych bariér. Projekt sa implementuje pod prioritnou osou 3 (Inštitucionálna spolupráca), špecifický cieľ programu Interreg (Posilniť efektívnu verejnú správu podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s cieľom vyriešiť právne a iné prekážky v pohraničných oblastiach). Existujúce prekážky možno rozdeliť do štyroch kategórií:

Systematické prekážky, ktoré si vyžadujú zmeny v legislatíve

- cezhraničná mobilita sanitných vozidiel je zakázaná;
- miestne produkty sa nesmú predávať za hranice.

Systematické prekážky riešiteľné v rámci existujúcich právnych predpisov

- cezhraničná integrácia služieb verejnej dopravy;
- riadenie certifikácií bezpečnosti potravín nie je harmonizované.

Ad-hoc prekážky vyžadujúce si právne úpravy

- cezhraničná pastva si vyžaduje trvalé riešenia;
- cezhraničný podiel zásobovania vodou, vykurovacieho systému, nakladania s tuhými a kvapalnými odpadmi nie je zrejmý.

Ad-hoc prekážky riešiteľné v rámci existujúcich právnych predpisov

- cudzinci žijúci v pohraničných obciach sa nezapájajú do domáceho zberu odpadu;
- postupy týkajúce sa sociálneho poistenia občanov, ktoré fungujú v oboch štátoch nie sú harmonizované.

Plánované aktivity

Mechanizmus si vyžaduje:

- konzultácie s ľuďmi žijúcimi v pohraničí;
- analýza právneho pozadia;
- poskytovanie informácií prostredníctvom stálej asistenčnej služby smerom k občanom žijúcim v pohraničí;
- vytvorenie a fungovanie skupín odborníkov zahŕňajúcich príslušné a kompetentné orgány
- vypracovanie súboru osvedčených postupov na základe európskych skúseností;
- iniciatívy na odstraňovanie prekážok.

Projekt je financovaný pod špecifickým cieľom (ŠC) 3.1, začína sa po schválení Programu Interreg Európskou komisiou a schválení OSI (ca. Q1 2023) Monitorovacím výborom, a trvá do konca obdobia oprávnenosti programu(2029Q4). Orientačný rozpočet je približne 1,4 mil. EUR z EFRR.

7.2. Mapa podpory

